Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Гаралтаяа 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 211 (14231) | 1973 оной сентябриин 7, пятница | Сэн 2 мүнгэн

ХҮДӨӨ АЖАХЫН ПРОДУКТНУУДЫЕ ЕХЭЭР АБАДАГ БОЛОХО ТУХАЙ

зүблөөн-семинар

«Эрдэм техникын хүгжэлтэ ба Зүүн Сибирьтэ хүдөө ажахын продуктнуудые ехээр абадаг болохо тухай» асуудалаар Сибиринн ба Алас-Дурна зүгэй 11 область, хизаар болон автономито республикануудай зүблөөн-семинар үсэтэлдэр хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ.

Үглөөнэй заседани дээрэ Загарайн аймагай «Гигант» колхозой түрүүлэгшэ, экономическа эрдэмэй кандидат **А. В Смолин** «Лекторнүүдые бэлдэхэ методико, лекторнүүдэй хүдэлмэриин дүй дүршэл» гэһэн темээр элидхэл хээ. ВАСХНИЛ-ай Сибиринн отделениин түрүүлэгшэ, академик нүхэр **И И. Синягин** түгэсхэлэй үгэ хэлэжэ зүблөөн-семинарай дүнгүүдые гаргаа.

Һүүлээрнь семинар-зүблөөндэ хабаадагшад Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станциин хүдэлмэритэй танилсаба.

Тус станциин коллективэй ажал хүдэлмэридэ һонирхолтой халан абаха юумэн олон. Республикымнай хүдөө ажахын туршалгын станциин директор **К Л. Барьядаев** зүблөөн-семинарта хабаадагшадые коллективэйнгээ ажал хүдэлмэритэй танилсуулаа.

Тус туршалгын станциин хүдэлмэритэй танилсалга һайжаруулагдаһан бэлшээриһээ эхилээ. Энэ бэлшээринь 28 гектар талмай эзэлдэг байна. Эндэ 270 толгой зуһаг хонид бэлшээгдэнэ. Һайжаруулагдаһан бэлшээриин гектар талмай бүриһөө жэл бүри үбһэ тэжээл ехээр хуряагдана. Энээниие имэ тоонууд гэршэлнэ: хэрбээ 1970 ондо оройдоо 560 тэжээлэй единицэ абтаа һаа, 1972 ондо 2.110-да хүрэһэн байха юм.

Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станциин байра соохи олон тоото диаграмманууд, таблицануудые тус станциин ургамалнуудай сорт һайжаруулха таһагые, мал ажалай болон газар ажалай таһагуудые даагшад тайлбарилжа үгөө. Энэ талаар хэдэ хэдэн тоонуудые дурдая. Тус станци 14 мянган хонитой, 4.500 толгой эбэртэ бодо малтай юм. Үнеэн бүриһөө жэлдэ дундаа зэргээр 2.100 килограмм һүн һаагдана. Тиихэдэ үүлтэртэ зарим үнеэдһээ 5.000 хүрэтэр килограмм һүн һаагдана.

Тариянай поли дээрэ ошожо, элдэб сортын шэниисэ, ешмээн, кукуруза, горох болон бусадшье ургамалнуудые зүблөөндэ хабаадагшад хараа. «Онохойская-4», «Бурятская-34», «Иволгинская», «Селенгинская» гэжэ шэниисын сортнууд Буряадай республикада илангаяа ехэ ороохо таряа үгэнэ гэжэ тодороо.

Хүдөө ажахын продуктнуудые ехээр абадаг болохо тухай асуудалаар зүблөөн-семинар дүүрэв.

ҮБҺЭ, ТЭЖЭЭЛ ЕХЭЭР БЭЛЭДХЭЭЛ ҺАА, ҮБЭЛДӨӨ ИЛАЖА ГАРАХАШ!

ХАЖУУРАЙ ХАНХИНААН ДУУЛДАҺААР

...дари хоногой урда тээ энэ ...гөөтэй байгал. Трактор... хүнхинөөн, сенокосил... шаганаан. хүн зоной ...эн энэ үргэн талын ...эндэ үглөөнһөө үдэшэ ...болотор дуулдадаг һэн.

Мүнөө замхажа эхилэнхэй. Жэрылдэһэн олон тоото һуринууд халуун ажалай түгэсэһые һануулна.

Тиибэшье үргэн талын хойморой углуу булангуудта, шугы бургааһанай хооронд уур гар хажуургшад бии хэбэртэй. Һүүлшын бухалнууд бодоно, эндэ тэндэ хажуур дабтахань дуулдана.

Эндэ Алексей Степанович Максимовай звено ушөөл хүдэлһөөр. Энэ звенодо 136 гектар сабшалан даалгагдаһан юм. Энэ талмай мүнөө хуряагданхай. 44 һури бодонхой. Гектарай 16—18 центнер үоһэн абтаа. Эндэ һонирхолтой юумэн гэхэдэ, бүхы һуринүүд доболиг газарта шарга дээрэ һурилэгдөө. Һамартаа, үбэлдөө трактораар тэдэнээ шэрэжэ, фермэнүүдэйнгээ газаа абаашаха юм.

Луговод Демьян Петрович Ткачев энэ звенодо ехэ туһа хүргэһэн байна. Хабар эртүүр уһалһан, сэбэрлэһэн юм. Даалгагдаһан 57 гектарһаань 750 центнер үбһэн абтаа. Колхозой малшад ехэ ногоо ургуулһанайнь түлөө энэ үбгэндэ ехэ баяр хүргэнэ.

Хяагтын «Родина» колхозой 3-дахи отделениие эрхилэгшэ И. Г. Савиновский иигэжэ хөөрэнэ:

— Мүнөө жэл хэзээ хэзээнэйхиһээ эмхитэйгээр тэжээл бэлэдхэжэ байнабди. Хүнүүдэймнай мэдэрэл, харюусалга ехэ болонхой. Энээндэ түрэл партиимнай анхарал, хүдөөгэй ажалшадай бүхэсоюзна мүрысөө эмхидхэхэ гэһэн партиин Центральна Комитедэй тогтоол туһа хүргөө гээшэ ха.

Энэ тон зүб. Хөөрэлдэһэн хүн бүхэн тэжээл бэлэдхэлгын удха шанарые гүнзэгыгөөр ойлгоно.

— Олоной хэрэг бүтэсэтэй гэдэг. Теэд хүн бүхэнэй оролдосоһоо олоной хэрэг бүтэдэг. Тиимэһээ хүн бүхэн өөрынгөө хубитые нэмээхэ гэжэ оролдохо зэргэтэй. Би далаяа шахажа ябаашье һаа, өөрынгөө нэмэри оруулха гэжэ эрмэлзэнэб. Тиихэдэмнай адууһа малнай олон боложо, ашаг шэмыень ехээр абадаг болохобди. Тиигэжэ колхоздоо, гүрэндөө, өөртөө шье туһа хүргэхэ ха юм бибди, — гээд Д. Ткачев хөөрэнэ.

Имэ хүнүүд һайнаар хүдэлхэ ёһоороо хүдэлөө. Дурсагдаһан отделениин үбһэшэд 6,8 мянган центнер үбһэ соможо абаа. Түсэбөө дүүргүүтэй байна.

Тиихэдэ энэ отделенидэ силос ехээр дарагдана. Мүнөө 2,5 мянган тонно силостэй болонхой. Кукуруза, наран сэсэг болон обёоһоо силос хэгдэнэ.

Амвоновка гэжэ һууринай малай фермын дэргэдэ силос дарагдажа байба. Хажуудахи полиһоо кукуруза зөөгдэнэ. Кукурузын ургаса тиимэшье һайн бэшэ. Зүгөөр 4 автомашина силос хуряадаг хоёр комбайнай хойноһоо үрдинэгүй хэбэртэй. Автомашинануудай силосэй нүхэн соо орожо, ашаагаа буулгахатайнь сасуу гусеничнэ мөөртэй хоёр трактор хойноһоонь ябажа, силосээ дарана. Эндэхи нэгэ нүхэн соо 1.400 тонно силос дарагдаба гэжэ манда ойлгуулна. Тээ саананьь хоёрдохи нүхэн соо үшөө нэгэ мянган центнер силос дарагданхай харагдана. Энэ нэгэ отделениин силос. Тамирай полевой станай дэргэдэ баһал иимэ ажал хэгдэнэ. Тиихэдэ гансал наран сэсэгээр силос хэгдэнэ.

Пётр Иванович Афанасьевай звено силос даралга дээрэ колхоз соогоо онсо шалгараа гэжэ тоологдоно. Энэ звеногой шофёрнууд тус бүрэе 500-һаа холо гаран тонно силос шэрээ. Бороогой һаатуулаагүй һаа, бүришье ехэ ажал хэгдэхэ байгаа ха.

Энэ отделени эдэ үдэрнүүдтэ үбһэ хуряалгаа дүүргэхэнь. Тиибэшье тэжээл бэлэдхэлгэ үшөөл үргэлжэлхэ юм. Һогооборишье үбһэ үлээхэгүй гэһэн уряа доро эндэхид ажаллана.

Тамир нютагта таряа хуряалгын эхилээшье һаа, тэжээл бэлэдхэлгэ үргэлжэлһөөр, хажуурай ханхинаан дуулдаһаар.

М НИМАЕВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: А. С Максимовай звеногойхид ажалай забһарлалай үедэ.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

КУКУРУЗАЯА ХУРЯАЖА ДҮҮРГЭБЭ

Нүхэр Гарифулин хэдэн жэлэй туршада кукуруза ургуулагшаар ажаллаха зуураа, нилээд дүй дүршэлтэй болонхой. Ямаршье уларилтай жэлдэ энэ нүхэрнай кукурузын набша намаагай һайн ургаса хуряажа абадаг заншалтай. Байгша ондо тус звено гектар бүриһөө дунда зэргээр 250 центнер кукурузын набша намаа хуряаба гэхэ гү, али даажа абаһан поли дээрэһээ 3.700 тонно ургаса хуряажа, силос болгон дараба.

Тэжээлэй шухала ургамалые хюруудa сохюулжа хагдараангүй, силосто сагтань даража абахын тула отделениин механизаторнууд оролдоо гэжэ эндэ тэмдэглэхээр. «Мир» колхозой механизаторнууд силос даралгаяа үнгэрэгшэ һарын хорёодоор эхилһэн юм. Хамтын адууһа малда һайн шанартай силос ехээр дарахын тула тэдэнэр яһала оролдобо. Энэ шухала хүдэлмэридэ механизаторнууд Иван Усов, Василий Жапов болон бусад онсо шалгарна. Эдэ нүхэднай үдэр бүриингөө даабарине холо үлүүлэн дүүргэнэ.

Полиһоо кукурузын набша намаа шэрэхэ хүдэлмэридэ Петропавловкын автотранспортна предприятиин жолоошод хүдэлхэдөө, үдэрэй туршада тэдэнэр тус бүридөө арба гаран эрьесэ хэжэ үрдинэ. Тус бригадые энэ предприятиин бэрхэ жолоошон В. Лямичев даадаг юм.

Ажахыдаа витамин ехэтэй ногооной гурил татаха хүдэлмэридэ гол анхарал хандуулагдана. АВМ-0,4 түхэлэй агрегадые даагшаар Г. Гармаев томилогдонхой. Ногооной гурил татаха хүдэлмэри хоёр халаанда эмхидхэгдэнхэй. Һаянай байдалаар тус агрегат 1.200 центнер ногооной гурил татаба. Шэмэтэй тэжээл бэлэдхэхэ ажал эндэ үргэлжэлһөөр.

В. КЛОЧИХИН

Зэдын аймаг.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: ВАСХНИЛ-ай Сибириин отделениин вице-президент, академик И. И. Синягин семинар-зүблөөн дээрэ үгэ хэлэжэ байна; семинар-зүблөөндэ хабаадагшад заседаниин забһарта.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

АЖАХЫ СООГОО ЭРХИМ

Байд гээд лэ ороһон хура бороо тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ нилээд тойбо татана. Ушарһан бэрхэшээлнүүдһээ тунхарингүй, сэлмэг наранта үдэрнүүдые бүтээсэ ехатэйгээр хэрэглэжэ, хамтынгаа адууһа малда шадаал һаа ехэ үбһэ бэлэдхэжэ абахын тула колхозой гэшүүд бүхы хүсэеэ элсүүлэн, ажаллажа байнхай. Тиигэншьегүй яахаб. Үбэлжэлгэеэ бардам хүрэхэ тэжээлтэйгээр үнгэргэжэ шадабал, ехэ һү, мяха абаха аргатай болохо бшуу.

Ажахын гурбадахи бригадын сабшалан колхозой центрһээ хори гаран модоной зайда оршодог юм. Бригадын тоо бүридхэгшэ Гунжит Ракшаева үбһэ хуряалгын түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, звено даажа абанхай. Звеногой гэшүүн бүхэн ушарһан бэрхэшээлые хараадаа абажа, үдэр бүри хэхэ ажалаа нарин нягтаар түсэблэдэг, бүтээжэ байһан хүдэлмэриеэ һайн шанартайгаар дүүргэхые оролдодог. Тэдэнэй мэдэлдэ ДТ-54 түхэлэй хоёр трактор, хэдэн косилка болон бусад онсоһон машина үгтэнхэй юм. Дээдэ-Талын үбһэшэд сабшалга, тармалгаяа жэгдэ ябуулжа, һайн шанартай тэжээл хуряажа абана гэжэ эндэ тэмдэглэхэ шухала. Тус звено бүхы һуринүүдээ шарга дээрэ сомонхой юм. Мүнөө үедэ тэдэнэр 1.764 центнер үбһэ һурилжэ, ажахын бүхы звенонууд сооһоо эрхимлэнэ.

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз һаянай байдалаар 8.254 центнер үбһэтэй болонхой. Тэжээл бэлэдхэлгэдэ 5 звено хүдэлнэ. Хоёрдохи, гурбадахи һууридa Эрдынеев, Замбалаев гэгшэдэй даадаг звено ябана. Тэдэнэр тус бүридөө 1.650—1.525 центнер үбһэ һурилэнхэй. Бии байгаа арга боломжоёо гүйсэд хэрэглэжэ, шадаал һаа, ехэ үбһэ хуряажа абаха зорилготойгоор колхозой хүдэлмэрилэгшэ бүхэн ажаллана.

Г. ТОКАРЕВ.

Загарайн аймаг.

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭ ТҮЛЭГ ДУНДАА

Сентябрь. Үбһэ тэжээлэй найдамтай нөөсэ бии болгохо, адууһа малдаа садхалан үбэлжэлгэ хангаха хэрэгтэ мүнөө малшадай гол анхарал хандуулагдана.

Воронежой колхозууд, совхозууд гурба миллион үлүүтэй тонно силос дараад байна. Энэнь үнгэрэгшэ жэлдэ дарагдаһан бүхы силосэй шэнээн болоно. Шэмэтэ тэжээлэй нөөсэ гансахан һүүлэй неделиин турша соо миллион тонноор нэмэбэ.

Областиин ажахынууд үнеэн бүхэндэ 12 тонноһоо бага бэшэ силос бэлэдхэхэ гэжэ шиидээ.

Днепропетровско областиин механизаторнууд һүи эдеэтэй болоһон гурба миллион үлүүтэй тонно кукуруза траншейнүүдтэ даранхай.

Хабаровска хизаарта кукурузын силос ба бусад тэжээлнүүдые бэлэдхэхэ хүдэлмэри амжалтатайгаар ябуулагдана. Сенажай шэмэтэй һайниие сэгнээгүй ажахые эндэһээ олохонь бэрхэтэй. Алас-дурнынхид олон жэлэй ногоонуудые—улаан клевер, тимофеевкые сенаж болгон дарана. Нёдондоной энэ үеынхиһөө 2 мянган тонноор ехэ витаминтай гурил бэлэдхэгдээ. Гэхэтэй хамта, хоёрдохи сабшалга түлэг дундаа. Хизаарай малшад үнеэн бүридөө арбаад тонно шэмэтэ тэжээл бэлэдхэхээр шиидэнхэй.

Казахстанай ажахынуудай траншейнүүдтэ 10 миллион шахуу тонно кукурузын эшэ набша дарагдаа. Республикын бүхы областьнууд силос болгогдохо ургамалнуудые хуряажа байна.

(ТАСС).

ҮДЭР БҮХЭН ҮНЭТЭЙ

Ниитын малда тэжээл бэлэдхэжэ абаха хүдэлмэри шиидхэхы үедөө оробо. Үлэгшэ сагта үбһэ хуряалгаа бүри эршэтэйгээр ябуулжа, хараалһан түсэбөө дүүргэхэ гэһэн зорилго ажахы бүхэнэй хүдэлмэришэд урдаа табинхай. Охин-Булагай совхозой нэгэдэхи отделениин хүдэлмэришэд 3 мянган центнер үбһэтэй болобо. Нима Балданович Гомбоевой, Иван Иннокентьевич Бердниковэй, Лука Елизарович Коробенниковэй даадаг звено совхоз соогоо түрүү һууридa ябана. Звено тус бүридөө 1.200—1.300 центнер үбһэ һурилжэ абанхай. Силос даралга мүн лэ түлэг дундаа. Һаянай байдалаар эндэ 700 тонно силос дарагдаа. Энэ шухала хүдэлмэри үргэлжэлһөөр.

Тус совхозой IV отделениин механизаторнууд таряа хуряалгаяа эмхитэйгээр захалба. Дүршэлтэй механизатор Жигжитовэй даадаг звеногой гэшүүд халаанай туршада тус бүридөө 40 гектар шэниисэ баал болгон сабшана. Комсомол-залуушуулай звеногой ажал хэрэгынь мүн лэ урагшатай һайн.

В ЗАХАРОВА.

Бэшүүрэй аймаг.

ЛИТЕРАТОРНУУДАЙ АРЮУН ЗОРИЛГО

(Ази ба Африкын оронуудай уран зохёолшодой V конференци)

АЛМА-АТА. (ТАСС-ай ...). Азиин ба Африкын оронуудай уран зохёолшодой хабаадахи конференци сентябриин 5-да хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлбэ. Хоёр түбиин литераторнууд эб найрамдал, демократиин ба социальна дэбжэлтын түлөө тэмсэлдэ оронууд болон арадуудай хабаадалга тухай, энэ хэрэгтэ уран зохёолшодой дүүргэхэ үүргэ тухай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэжэ байна. Тон шухала зорилгодо — уласхоорондын шахардуу байдал хулархай болгохо хэрэгтэ — зохёол бүтээлнүүдээрээ туһа хүргэхэ бэлэн байдагаа конференцидэ хабаадагшад элирхэйлэн мэдүүлнэ.

Конференциин нэрэ дээрэ ...лэйн элдэб оронуудай гүрэнэй, правительствануудай толгойлогшонорой, ниитын эмхинүүдэй эльгээһэн, амжалтатай, үрэтэйгөөр хүдэлмэрилхыень делегадуудта хүсэһэн амаршалгын бэшэгүүд соносхогдоно.

Азиин ба Африкын оронуудай уран зохёолшодой ассоциациин генеральна секретарь **Юсеф эс-Сибаи** сентябриин 5-най пленарна заседани дээрэ үгэ хэлээ.

Хоёр ехэ түбиин түрүү үзэл бодолто литераторнууд эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдые нэгэдхэхэ, колониализмда эсэргүүтээр, хүндэ энэрхыгээр улад зониие хүмүүжүүлхэ арюун үүргэеэ дүүргэхэ байха гээд этигэдэгээ Алжирай уран зохёолшо **М. Маммери** элирхэйлэн мэдүүлбэ.

Конгын Арадай Республикын түлөөлэгшэ **Летамбэ Амбили Антуан** Африкын арадуудай эртэ урдын түүхэтэй соёлые һэргээн хүгжөөлгэдэ уран зохёолшодой дүүргэхэ үүргэ тухай хэлээ.

Нигерэй Республикын уран зохёолшо **Диадо Амаду Диадор** национально-сүлөөлэлгын түлөө тэмсэлэй шухала асуудалнуудта үгэеэ зорюулба.

Либериин уран зохёолшо **Уилтон Санкавуло** Афро-Азиин арадуудай үнэн тунгалаг хүсэлэл эрмэлзэлнүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ литературын дүүргэхэ үүргэ тухай хэлээ.

Дээдэ Вольтын Республикаһаа ерэһэн уран зохёолшо **Жак Гегане** үгэ хэлэхэдээ, уран үгын мэргэжэлтэд Азиин ба Африкын арадуудые нэгэдүүлхын тула ехэ оролдолго хүсэлэлгэ гаргаха болоно гэбэ. Үндэһэн литературануудые хүгжөөнгүйгөөр, манай түбинүүдэй ерээдүйн байдал зохёогдожо шадагдахагүй гэжэ онсолон тэмдэглээ.

Конференциин хүндэтэ айлшан, Кубын поэт **Эфраин Надеродо** үгэ үгтэбэ. Сүлөөлэлгын замда ороһон Латинн Америкын оронуудые мүн лэ һонирхуулдаг асуудалнуудай конференциин зүблэхэ зүйлдэ оруулагдаһые һайшаан тэмдэглэбэ. Конференцидэ хабаадагшадай ажал хэрэгтээ амжалта түйлахыень Кубын Уран зохёолшодой холбооной президент, поэт Николас Гильенэй үмэнэһөө хүсэбэ.

Тэрэшэлэн Сенегалай Республикын, Сириин Арэб Республикын, Урда Вьетнамай Республикын, Ирагай Республикын, Чадай Республикын, Кипрэй Республикын, Дагомейн Республикын, Иорданиин Хашимит королевствын уран зохёолшодой эмхинүүдэй түлөөлэгшэд конференци дээрэ үгэ хэлээ. Делегадууд Алма-Атадахи хуралдаанай уласхоорондын шухала удха шанартай байһан тухай дурдаад, амгалан байдалай, хүгжэлтэ дэбжэлтын түлөө тэмсэлдэ түрүү үзэл бодолтой уран зохёолшодой дүүргэдэг үүргын ехэ боложо байһые тэмдэглээ.

Азиин ба Африкын оронуудай уран зохёолшодой V конференцидэ хабаадагшад сентябриин 5-най үдэр Ленинэй нэрэмжэтэ талмай дээрэхи В. И. Ленинэй памятнигта ерэбэ. Эдэнэр памятнигай хаяада сэсэгүүдые табиба, минутын туршада дуугай зогсожо, ажалшадай вождиин арюун дурасхаалые хүндэлбэ.

Энэл үдэр ДРВ-гэй, РЮВ-эй, СССР-эй, ГДР-эй ба МНР-эй уран зохёолшод Индохитадай арадуудтай һаналаа нэгэдэн талархалгын митингдэ хабаадаа.

«СОКОЛЬНИКИ» АЙЛШАДЫЕ ХҮЛЕЭН УГТАНА

«Лесдревмаш-73» гэжэ уласхоорондын выставкэдэ хабаадаха 21 ороной тугууд Москвагай «Сокольники» гэжэ парк соохи Выставкын городогой гол аллей дээрэ хиидхэгдээ. 700 гаран фирмэ, предприяти ба эмхинүүд ой модоной, модо болбосоруулгын промышленностьда ашаглагдадаг эрдэм, техникын һүүлэй түйлалтануудые харуулна.

Выставкэ дээрэхи эгээн томо, Советскэ Союзай экспозицида модо сэбэрлэхэ механизмууд, хүсэтэ тракторнууд ба автомобильнууд, модо сэбэрлэхэ үйлэдбэридэ хэрэглэгдэдэг станогууд ба автомадууд, модо ашаха, буулгаха агрегадууд табигданхай.

Социалис оронуудай — Чехословакиин, Польшын, Болгариин, Венгриин, Румыниин, Югославиин ой модоной, мебельнэ ба модо болбосоруулдаг промышленностиин түйлалтанууд үргэнөөр харуулагдана. Ехэ экспонентнүүдэй дунда Австриин, Италиин, Канадын, США-гай, Швециин, ФРГ-гэй, Финляндиин ба бусад оронуудай фирмэнүүд бии.

(ТАСС-ай корр.).

ПАРЛАМЕНТАРИНАРАЙ УУЛЗАЛГА

Ассоциациин түрүүлэгшэ Хирохиде Исида түрүүтэй, Японой парламентын Япон-совет хани барисаанай ассоциациин делегаци сентябриин 5-да СССР-эй Парламентын бүлэгэй Совет-япон секциин хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзаа.

Хани ёһоной хөөрэлдөөн боложо, хоёр ороной парламентаринарай хоорондын харилсаа холбоое хүгжөөлгын асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Делегациин хүндэлэлдэ СССР-эй Парламентын бүлэгэй зүгһөө обед эмхидхэгдээ.

(ТАСС.

СОВЕТ-КОРЕЙН ХАНИ БАРИСААНАЙ НЕДЕЛИ

Сентябриин 5 — Совет-корейн хани барисаанай неделиин түрүүшын үдэр. КНДР-эй ажалшадай национальна һайндэртэй — республикынь тогтоогдоһоор 25 жэлэй ойтой дашарамдуулан, манай орон дотор энэ недели үнгэргэгдэжэ байна.

Неделиин программын ёһоор, олониитын баярай суглаанууд, һаналаа нэгэдэлгын митингнүүд, хани барисаанай үдэшэнүүд, аха дүү корей арадай түлөөлэгшэдтэй уулзалганууд болохо. Совет хүнүүд КНДР-эн фильмүүдэй декадын үеэр Корейн кинематографиин бэрхэ мэргэжэлтэдэй зохёол бүтээлнүүдтэйнь танилсаха. Энэ декада сентябриин 6-да ниислэлэй «Москва» гэжэ кинотеатр соо нээгдэжэ, «Эхэ нютагаа бусаха зам» гэһэн уран һайханай шэнэ картина харуулагдаха.

Эхэ оронойнгоо түүхэдэхи алдарта ойе манай ороной ажалшадтай тэмдэглэхын тула, корейн-совет хани барисаанай бүлгэмэй делегаци Москва ерэнхэй.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛАЙ ХРОНИКО

ПРОФСОЮЗАЙ ХҮДЭЛМЭРИДЭ— ОНСО АНХАРАЛ

КПСС-эй Хориин райкомой ээлжээтэ пленум боложо үнгэрөө. Аймагай совхозуудай ажалшадай 1973 ондо бэелүүлхээр хараалhан түсэб болон социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхэ тэмсэлдэ профсоюзай организацинуудые эдэбхитэйгээр хабаадуулха, тэдэнэй эмхидхэхы, хүмүүжүүлхы үүргые улам дээшэлүүлхэ талаар аймагай партийна организациин зорилгонууд тухай асуудал пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэв.

Энэ асуудалаар КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр П. М. Павлов элидхэл хэhэн байна.

Элидхэл тушаа үгэ хэлэhэн хүнүүд профсоюзай олонхи организацинууд эмхидхэлэй, ннитын хүдэлмэриие яhала hайжаруулжа, коллективүүдэй ажал ябуулгада hайнаар нүлөөлнэ, социалис мүрысөө тодорхойгоор хүтэлбэрилнэ гэжэ тэмдэглэбэ. Тиихэтээ хамта профсоюзай зарим организацинуудай дутагдалтай хүдэлмэри шүүмжэлэлдэ ороо.

Совхозуудай, хүдөө ажахын предприяти болон бэлэдхэлэй эмхи зургаануудай профсоюзай организацинуудай ажал ябуулгые улам hайжаруулха зорилго тодорхойлhон тогтоол пленум баталан абаа.

МАНАЙ КОРР.

КОММУНИСТНУУДАЙ СУГЛААНУУД

Хяагтын аймагай партийна эхин организацинуудаар хамтын ээлжээтэ суглаанууд болоно. Нэгэ тиимэ суглаан «Пограничный» совхозой нэгэдэхи отделениин партийна эхин организацида болоhон байна. Хяагтын-Адагай hүhаалиин фермын коллективэй байгша ондо бэелүүлхээр абаhан социалис уялгала хэр зэргэ дүүргэжэ байhан тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ. Тус фермын коллективэй доторойнтоо арга боломжонуудые мууса хэрэглэдэг байhаниинь гээгдэлдэ горитой ороhониинь эндэ элирхэйлэгдээ.

Тиихэдэ Ехэ-Нугын совхоздо болоhон коммунистнуудай хамтын суглаанда хабаадагшад малай үбэлжэлгэдэ hайнаар бэлдэхэ, үерhөө боложо ушарhан гэмтэлые дары усадхаха хэмжээнүүдээ тодорхойлоо. Ноябриин нэгэн болотор 600 үхэрэй багтаамжатай гурбан байра шэнээр барижа дүүргэхэ, октябриин тэн болотор үнеэнэй байра, тэжээлэй цех заhабарилжа үрдихэ гэhэн зорилго табигдаа.

А. ЯНДАНОВ.

Промышленность—хүдөө ажахыда

ТУhАЛАМЖАЯА БҮРИ hАЙН, АШАГ ЕХЭТЭЙ БОЛГОХОБДИ

Хүдөө ажахые хүгжөөхэ гэhэн зорилго ганса колхоз, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй хүсэ шадалаар бэелүүлэгдэхэ бэшэ, тэрээндэ бүхы ажалшад, нэн түрүүн хүдэлмэришэн анги хабаадалсаха ёhотой. Манай коллектив энээниие hайнаар мэдэрдэг, өөhэдынгөө дүүргэхэ уялга гэжэ тоолодог.

Манай завод Баргажанай, Хурамхаанай аймагуудай хоёр совхоз, дүрбэн колхозые, Загарайн аймагай «Гигант» колхозые шефтээ абанхай. Эдэ ажахынуудта ямар туhаламжа хүргэхэ байhанаа hайнаар бодомжолжо үзэhэн, хүтэлбэрилэгшэдтэйнь зүбшэн хэлсэhэн байнабди. Тиигэжэ шефскэ туhаламжын гол шэглэл тодорхойлогдоо, 1973 — 1975 онуудай туршада хэгдэхэ ажалай түсэб табигдаа.

Хүдөө ажахын техникэ заhабарилха, орооhоной тоог, складуудай ажал оньhожоруулха hайн бааза байгуулха, хэрэгтэй түхеэрэлгээр хангаха гээшэ хүдөө ажахыда хүргэхэ туhаламжын гол шэглэл болоо. Энэ талаар ажахы бүхэндэ юу хэхэ, хүдэлмэреэ ямар болзор соо дүүргэхэ ёhотой байhанаа тодорхойлообди. Гараж, мастерской, фермэнүүдтэ сантехническэ, хабсаралтын хүдэлмэри хэхэ, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй ажал оньhожоруулха, ажаллаха таатай зохид эрхэ байдал олгохо гэжэ хараалагдаа.

Мүнөө ажахынуудта котельни баригдаа, олон станок, түхеэрэлгэ бии болоо. Тэдэниие зүбөөр харууhалха, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхын тула дүй дүршэлтэй мэргэжэлтэд хэрэгтэй юм. Манай коллектив энээниие хараадаа абажа, механизаторнуудые бэлдэхэ хэрэгтэ ехэ туhаламжа хүргэнэ. Машина, техникын запасной частьнуудые заводто бэлдэжэ, шефтээ абаhан ажахынуудтаа эльгээнэбди.

Малай байра, культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудые, гэр байра бариха, өөhэдынгөө хүсөөр барилга хэхэдэнь ажахынуудта туhалха гээшэ хүдөө ажахыда үзүүлдэг туhаламжын үшөө нэгэ шухала хубинь болоно. Жэл бүхэндэ хэдэн барилга колхоз, совхозуудта хэгдэнэ. Баргажан тосхондо баригдажа эхилhэн түбэй котельни, партиин райкомой байшан хүрэтэр теплотрасса татаха, культурын байшан, гостиница, ажаhуудалай эрилтэ хангаха комбинат энэ жэлдэ барижа дүүргэхээр хараалhан байнабди. Дулаасуулгын түхеэрэлгэ хабсарган тодхохо, уhа дамжуулха, сорго татаха, электрын элшэ дамжуулха лини бариха гэхэ мэтэ хүдэлмэри манай хүдэлмэришэд дүүргэдэг юм. Хараалhан түсэбэй ёhоор, байгша ондо Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо хэдэн шэнэ барилга хэгдэжэ байна.

Ниитэ-политическэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха, ажалаа эрдэм ухаанай үндэhэн hууриин ёhоор эмхидхэхэ, экономическа хүдэлмэри hайжаруулха асуудалые анхаралдаа абажа, холын хараата түсэб доторoo оруулаабди.

Колхоз, совхозуудта үзүүлэгдэдэг шефскэ туhаламжын гол шэглэлнүүд тухай тогтон хэлээб. Энээнhээ гадна хүдөө ажахын харюусалгатай хаhын үедэ, үбэлэй түл абалгын, хабарай тарилгын, үбhэ, таряа хуряалгын ерэхэдэ, туhаламжа хүргэдэг гуримтайбди.

Ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй зүбшэн хэлсээд, хэхэ ажалаа эртээнhээ тодорхойлоод, тусхай түсэбөөр хараалаад хэхэдэ, ажахынуудташье, бидэнэртэншье ашатуhатай. Хүдэлмэришэд өөhэдынгөө хэхэ ажал мэдэжэ абана, колхозниигууд, совхозой хүдэлмэрилэгшэд ямар туhаламжын ямар болзор соо хүргэгдэхэ байhые мүн лэ эртээнhээ мэдэжэ байна. Манай коллектив шефскэ бага бэшэ хүдэлмэри хэнэ гэжэ хэлэхэ эрхэ бидэндэ бии. Жэшээлхэдэ, нёдондо жэлдэ элдэб янзын 88 хүдэлмэри, мүнгэн дээрэ тоолоходо 110 мянган түхэригэй ажал колхоз, совхозуудта хэгдээ.

Байгша оной түрүүшын хахад жэлэй түсэб дүүргэгдээ. Баргажанай аймагай Уланай, Хилганын колхозуудта барилга-хабсаралтын ехэ хүдэлмэри хэгдээ. hүнэй фермэдэ кран-балка тодхогдоhон, электрын элшэ хэрэглэхэ түхеэрэлгэ баригдаhан, котельни бариха техническэ документаци бэлдэгдэhэн байна. Загарайн аймагай «Гигант» колхозой культурын байшангай, Шэнэ-Бэрээн тосхоной дулаасуулгын түхеэрэлгэ заhабарилагдаа. Хамта дээрээ 61,8 мянган түхэригэй барилга-хабсаралгын, оньhожоруулгын, мүн ондоошье ажал хэгдээ. 1,9 мянган түхэригэй материал, түхеэрэлгэ колхоз, совхозуудта үгтэhэн байна.

Манай коллектив шефтээ абаhан ажахынуудай эрилтэ хэрэглэмжэ hайн мэдэнэ, хэрэгтэй ажалынь дүүргэжэ үгэнэ. Хүдөө ажахын техникэ заhабарилха мастерскойнуудые түхеэржэ үгэhэн, станок, инструмент, материалаар хангаhан байна. МТМ, гаражуудта дулаасуулгын түхеэрэлгэ хабсаргаа, малай хэдэн байра бараа. Орооhоной тоог дээрэхи, мүн мал ажалай хүшэр ажал оньhожоруулха хэрэгтэнь ехэ туhаламжа хүргэгдэнэ.

Эдэ бүгэдөөр бидэнэр шефскэ туhаламжаяа хизаарланагүйбди. Хүдөөгэй ажалшадай hаадгүй hайнаар, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллахын тула таатай зохид эрхэ байдал олгохо хэрэгтэй гэжэ мэдэрнэбди. hүүлэй үедэ хүдөө тосхонуудта барилга ехээр хэгдээ, тэдэнэй түхэл шарай хубилаа. Шефүүд энэ хэрэгтэ өөhэдынгөө туhа иэмэри оруулалсаха гэжэ анхарна. hургуули, хүүгэдэй эмхи зургаануудые, больница, столовонуудые дулаасуулха түхеэрэлгэ хүдэлмэришэднай хабсарган тодхоо. Завод хүдөөгэй клубуудай уран hайханай самодеятельностиин бүлгэмэйхидтэ костюмуудые, библиотекэнүүдтэ номуудые бэлэглэhэн байна. Мүн хүдөөгэй ажалшадай курортдо амарха түлөөhэгүй 2—3 путевко заводнай үгэдэг болоо. Заводой пионернүүдэй лагерьта малшад, таряшад, механизаторнуудай үхибүүд ерэжэ амарна.

Хүдөө ажахыда үзүүлэгдэхэ туhаламжа саг зуурын хэрэг бэшэ. Тэрэниие холын хараатайгаар, гол шэглэлтэйгээр ябуулха шухала. Заводой дирекци, партийна, профсоюзай, комсомолой организацинууд хүдөө ажахыда үзүүлхэ туhаламжаяа тодорхойлходоо, энээниие аргагүй хараадаа абана. Холын хараата түсэбнай жэл бүхэндэ хубаарилагдан, баталан абтана. Шефскэ ямар туhаламжын хүргэгдэхэ байhаниинь жэлэй эхиндэ коллективэй абадаг социалис уялга дотор хараалагдана. Социалис уялгын дүүргэлтэ жэлэй туршада хэды дахин шалгагдана.

Шефскэ туhаламжа заводой дирекциин, партийна, профсоюзай, комсомолой организацинуудай гол анхаралда абтанхай. Цехүүд, хүдэлмэришэд хүдөө ошоод, ямар хүдэлмэри хэhэн тухайгаа дирекцидэ тоосодог юм. Тиихэтэй хамта өөhэдынгөө хүдэлмэришэдэй, коллективэй дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулхадаа, хүдөө ажахын хүгжэлтэ хадаа хүдэлмэришэн ангиин хабаадаха нэрэ хүндын хэрэг гэжэ ойлгуулнабди. Ойлгууламжын энэ хүдэлмэри ашаг үрэеэ хүргүүлнэ гэхээр.

Иигэжэ хэлээшээ нэгэ баримтаар гэршэлхэ hанаатайб. Заводоймнай хүдэлмэришэд Гааргын совхоздо оньhожоруулгын ажал хэжэ байгаа. Уhа халааха аргагүй ушарhаа малаа хүйтэн уhаар уhалдаг байба. Хүдэлмэришэд өөhэдынгөө үүсхэлээр уhа халааха котельнэнүүдые бүтээжэ үгөө. Мүнөө иимэ котельнэнүүд олон ажахынуудта хэрэглэгдэнэ. Малые дулаан байрада байлгахада зохид, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ hайнаар нүлөөлхэ гэжэ мэдээжэ. Теэд ажахынуудта котельни барижа, малай байрануудые дулаасуулхада гарза ехэтэй. Хүдэлмэришэднай иимэ байдал hайн ойлгоhон дээрэhээ байра дулаасуулгада калориферүүдые хэрэглэхэ дурадхал оруулаа бэлэй. Иимэ түхеэрэлгэ бүтээхэдэ гаргаша, ажал багатай.

Заводой мэргэжэлтэд хирэ-хирэ болоод лэ колхоз, совхозуудта ошожо, ажабайдалтайнь танилсадаг гуримтай юм. Тиихэдээ юу хэхэ, ямар туhаламжын хэрэгтэй байhые элирүүлдэг. Заводой хэдэн хүтэлбэрилэгшэд байгша оной февральда Дэрээнэй совхоз ошожо, ажахынь байдалтай hайн танилсаhан, юу хэхээ тодорхойлhон байнабди. МТМ, гаражые дулаасуулха түхеэрэлгэ нарижуулха тухай асуудал совхозойхид бидэнэрэй урда табяашьегүй hэн. Заводой главна энергетик нүхэр Блинов эндэхи түхеэрэлтын ехэ дутагдалтай, дулаа багаар үгэдэг байhые элирүүлэв. Нүхэр Блинов котельни шэнэдхэн байгуулха, гахайн байрын, тэжээл бэлэдхэлгын цехэй дулаасуулгын түхеэрэлгэ нарижуулха дурадхал оруулhан байгаа. Хожомынь энэ ажалай ехэнхи хубинь заводой хүсэ шадалаар хэгдэhэн байна.

Хүдөөгэй ажалшадай культурна эрилтэ хангаха хэрэгтэ бага бэшэ анхарал хандуулнабди. Заводой агитбригада, арадай театр ажахынуудта ошожо лекци, концерт, зүжэг харуулдаг. Энэ жэлэй эхинhээ хойшо колхоз, совхозуудай ажалшадта 10 гаран лекци, 20 гаран концерт харуулhан байна. Хүдөөгэй ажалшадай культурна эрилтэ hайнаар хангаhанайнгаа түлөө уран hайханай агитбригада партиин Хурамхаанай райкомой болон аймсоведэй гүйсэдкомой Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаhан юм.

Түл абалгын, хабарай тарилгын, үбhэ, таряа хуряалгын халуун хаhада шефтээ абаhан ажахынуудтаа туhаламжа хүргэнэбди. Механизатор мэргэжэлтэй болоhон, хүдөө ажахын техникэ шудалhан хүдэлмэришэд хүдөө эльгээгдэнэ. Энэ жэлдэ хура бороо ехээр орожо, ажахынуудта hаад ушаруулба. Үбhэ хуряахын тула хүдөө эльгээгдэhэн хүдэлмэришэд хура бороогой ороходо ондоо ажал хэжэ байна. Жэшээлхэдэ, Баргажанай аймаг эльгээгдэhэн хүдэлмэришэд энэ үедэ 8 комбайн заhабарилhан, орооhоной тоог заhабарилжа, бэлэн болгоhон, силос дараха траншей бэлдэhэн байна.

Энэ зун, намартаа Баргажанай аймагай ажахынуудта 750 тонно, Хурамхаанай колхоз, совхозуудта 600 тонно, Загарайн аймагта 600 тонно үбhэ тэжээл бэлдэхэ гэжэ хараалаабди. Заводой 300 гаран хүдэлмэришэд хүдөө эльгээгдэжэ, энэ ажалда хабаадалсажа байна. Тэдэнэй hайнаар хүдэлжэ, бодото туhаламжа хүргэжэ, байhан тухай мэдээсэл ажахынуудhаа абтаа.

Таряа хуряалгын харюусалгатай ажалда урданай мэтэ хүдэлмэришэднай хабаадалсаха юм. Таряа хуряалгын эхилхэтэй сасуу колхоз, совхозуудай гүйлтаар хэрэгтэй туhаламжа хүргэхөөр бэлэн байнабди. Ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд ямар мэргэжэлтэй хэды хүдэлмэришэдые эльгээхые, мүн ондоо ямар туhаламжын хэрэгтэй болохо тухай заводто мэдээсэхэ. Тэдэнэй гүйлтаар мэргэжэл шадабаритай хүдэлмэришэднай колхоз, совхозуудта эльгээгдэхэ юм.

Заводой коллектив хүдөөгэй ажалшадтай hайн холбоо барисаатай, тэдэнэй ажалда бодото туhаламжа хүргэхэ гэжэ оролдоно. Теэд энээгээр hанаагаа амархаар бэшэ. Хэхэ юумэмнай үшөө ехэ. Хүдөө ажахыда үзүүлхэ туhаламжынгаа холын хараата түсэб дүүргэхэ, туhаламжа бүри тодорхой hайн, ашаг ехэтэй болтохо гэжэ саашадаа коллективнай анхарха юм.

М. АНИСОВ,
Улаан Тугай орденто Улаан-Үдын авиазаводой директорэй орлогшо.

ТУГАЛНУУД ТОБИРЖОНО

Улаан-Үдын аймагай «Байгал» гэжэ үүлтэртэ малай ажахыда ажалша бэрхэ hаалишад, мал адуулагшад, тугалшад олон юм. Эндэ үнеэн бүриhөө жэл соо 4—5 мянган килограмм hү абажа, бүхы республика соогоо суурхаhан hаалишад бии. Ажахын малшад абаhан социалис уялгануудаа жэл бүри үлүүлэн дүүргэдэг байха юм.

Түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы удха шанартай гурбадахи оной даабариие болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө бүхы орон дотор дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ ажахын хүдэлмэрилэгшэд эдэбхитэйгээр оролсонхой. Тиигэжэ тэдэнэр hү hаали дээшэлүүлхэ, малай шэгнүүр ехээр нэмээхэ талаар дээшэлүүлэгдэhэн уялга абаа hэн. Хэлэhэн үгэеэ хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө эндэхи малшад эршэтэй hайнаар хүдэлжэ байна. Александра Серебренникова Прасковья Вахрамеева хоёр «Байгал» ажахыда тугалшанаар хүдэлжэ эхилhээр удаахан болобо. Даажа абаhан ажалдаа ханамжатайгаар хандажа, эдэ нүхэд ажалай hайн дүй дүршэлтэй болонхой. Тэдэнэр мүнөө ажахын нэгэдэхи отделенидэ тугалшанаар хүдэлнэ.

Туламжа гэжэ газарта тугалнуудай шэнэ байра байгша ондо түхеэрэгдэhэн юм. Тэндэ А. Серебренникова, П. Вахрамеева гэгшэд ажаллана. Зунай элдин сагта тугалнуудаа зүбөөр бэлшээжэ, hайнаар эдеэлүүлжэ, түргэн томо болгохын тула тэдэнэр ехэ оролдолго гаргаа. Үдэр бүри нэмэлтэ тэжээл үгэдэг заншалтай.

Тугалшад Александра Серебренникова, Прасковья Вахрамеева гэгшэд хоорондоо [illegible] сэн ажалладаг юм. Тэдэнэй [illegible] рууhалдаг тугалнуудай толгой бүриин шэн[illegible] суудхэдэ 600—650 гр[illegible] нэмээхэ уялга абаhан [illegible]. Ажалай hайн дүршэл[illegible] лоhон эдэ хоёр нүхэд [illegible] уялгаяа амжалтатайга[illegible] гэнэ. Тэдэнэр байгша [illegible] най hарануудта тугал[illegible] шэгнүүрые суудхэдэ [illegible] грамм хүрэтэр нэмэ[illegible] гаа. Тиигэжэ тэдэнэр [illegible] малшадай дунда [illegible] социалис мүрысөөндэ [illegible] татай ябана.

Д. БАЛДАН[illegible]

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: [illegible] Александра Серебренни[illegible]

Авторай [illegible]

ЗОНОЙ МАГТААЛДА ХҮРТЭНЭ

Улаан-Үдын электродвигательнүүдые заhабарилдаг заводой коллектив юhэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй даабари болзорhоонь урид дүүргэхэ гэhэн зорилго урдаа табяад, дундаа мүрысэн хүдэлжэ байна. Утаhа ореогшо Анна Михайловна Котельникова энэ мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябана. Тэрэ халаанайнгаа даабари 15 — 20 процентээр үлүүлэн дүүргэжэ, олоной магтаалда хүртэнэ. Продукциингаа 98.5 процентыень эрхим шанартайгаар техническэ хиналтын таhагта тушаажа, горитойхон амжалта туйлана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түрүү хүдэлмэришэн А. М. Котельникова.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

БАЙГАЛ ДЭЭРЭ.

В. ВОЛОГОДСКИИН фото

Бүхэсоюзна семинар дээрэhээ

БАЙГАЛ ШАДАРХИ ОЙ ТАЙГА ХАМГААЛХА, АРЬБАДХАХА

Байгал далайе тойрон нэмжыhэн ой тайга хамгаалха, харууhалха, түймэрhөө сараха, баялигыень арьбадхаха гэхэ мэтэ хүдэлмэри оньhожоруулха асуудалда зорюулагдаhан бүхэсоюзна семинарай манай республикада үнгэргэгдэhэн тухай газетэдэмнай мэдээсэгдээ hэн.

Семинарта хабаадагшад, мэргэжэлтэдэй олон элидхэл шагнаhан, ой модоной ажахыда хэрэглэгдэхэ шэнэ техникэ, зэр зэмсэгүүдтэй танилсаhан, мүн тиихэдэ ой модоной ажахын үйлэдбэри оньhожоруулха зорилго, холын хараатай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэhэн байна. Тэдэнэр Заудинска жэшээтэ-туршалгын ажахы, питомник, Кабанскын ой модоной ажахы ошожо, шэнэ техникэтэй, ашаглаха гуримтайнь танилсаа, hанамжа дурадхалнуудаа зүбшэн хэлсээ.

РСФСР-эй ой модоной ажахын министрэй орлогшо Р. В. Бобров семинар хүтэлбэрилhэн байна. Семинар зүбшэл заабаринуудые баталан абаа.

* * *

Республикымнай ой модоной ажахын байдал

Ой модо хамгаалха, зүбөөр харууhалха, энэ талаар хэгдэхэ хүдэлмэриие оньhожоруулха холын хараата зорилго тодорхойлхо Бүхэсоюзна семинарай Улаан-Үдэдэ нээгдээд, Байгалай эрье шадархи «Кабанска лесхоздо хүдэлмэреэ дүүргэhэниинь ушартайл гээшэ. Байгал далайн ехэнхи хубинь манай республикын газар дайда дээрэ оршоно. Дэлхэйн гайхамшагта шэмэг, тунгалаг сэбэр уhатай, үзэсхэлэн hайхан байгаалитай Байгал далаймнай хүн бүхэнэй дура сэдьхэл татадаг. Тиимэhээ Байгал шадархи ой тайга хамгаалха, байгаалиин баялигые арьбадхаха, ашагтай hайнаар хэрэглэхэ гээшэ гүрэн түрын удха шанартай асуудал болоно.

Байгал шадархи байгаалиин баялигуудые арьбадхаха, аша туhатайгаар хэрэглэхэ тухай хэдэн тогтоол партиин ЦК болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй баталан абаhаниинь мэдээжэ. Эдэ тогтоолнуудай хэр зэргэ бэелүүлэгдэжэ байhан, жэл бүхэндэ унагаагдажа байгаа модоной hууриda залуу модо тариха, модоной ажахы зүбөөр эрхилхэ асуудалнуудта семинарта хабаадагшадай анхарал хандуулагдаа.

Манай республика ой модоор баян юм. Тэрэ 28 миллион гектар газар дайда эзэлнэ, нөөсэнь хоёр миллиард шахуу кубометр болоно гэжэ багсаагдана. Байгал далайе hалхи шуурганhаа хамгаалгада, уhанайнь гүнзэгы зандаа, арюун сэбэр байлгада ой модон горитой ехээр нүлөөлдэг. Гэхэ зуура, модон арадай ажахыда шухала хэрэгтэй зүйл мүн. Модо бэлэдхэхэтэй хамта байгаалида, Байгал далайда багашье хохидол ушаруулхагүй, ой тайга хамгаалха, залуу модо ургуулха эрилтэ табигдана.

Республикымнай ой модоной ажахын хүдэлмэрилэгшэд КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые бэелүүлхэ хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулжа байдаг. Тогтоолой абтаhанhаа хойшо 27,4 мянган гектарта модон таригдаа. Колхоз, совхозуудай таряалан, сабшалан, бэлшээри хамгаалха модо тарилга нилээд үргэдхэгдөө. Ой тайга зүбөөр харууhалха, сагдуулнуудай hайнаар ургахын тула 23,8 мянган гектар газар дээрэ тусхай хүдэлмэри хэгдээ. Модоной бэедээ хашасалдан ургахада заримыень отолжо унагааха хэрэгтэй юм. Иимэ зорилгоор отологдоhон модо болбосоруулжа, ажахыда хэрэглэхэ эрилтэ табигдана. Республикымнай ой модоной ажахын хүдэлмэрилэгшэд энэ ажалые мүн лэ ехэдхээ. Жэшээлбэл, 1968 ондо 631 мянган түхэригэй продукци худалдагдаа hаа, энэнь 1973 ондо 3971 мянган түхэригтэ хүргэгдөө.

Байгаалиин баялигые арьбадхаха, зүбөөр хэрэглэхэ эрилтын табигдаад байхада, ой модо hайнаар харууhалха асуудал тобойсо гаража ерэнэ. Тиихэдээ бүхы ажалай шанар hайжаруулха, hайн үрэ дүн туйлаха зорилго табигдана. Теэд энэ зорилго бэелүүлхэ хэрэгтэ элдэб бэрхэшээл hаад тойбо татана. Нэн түрүүн хүдэлмэришэд, шэнэ оньhон техникэ дуталдана. Тиимэhээ ой модоной ажахын үйлэдбэри оньhожоруулhанай ашаар ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, ой модоной ажахы саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэй болоно.

Энэ талаар юун хэгдээб, саашадаа юун хэгдэхэб?

Республикымнай ой модоной ажахын министерствын 33 лесхоз, 131 лесничество ой тайга харууhалха, хамгаалха, модо тариха гэхэ мэтэ ажал дүүргэдэг. hүүлэй хэдэн жэлэй туршада модоной ажахынуудта олон трактор, автомашина, ондоошье оньhон техникэ абтаа. 1969 онойхитой сасуулхада 1,5 дахин олон модо таллуулгын трактор, хоёр дахин шахуу олон ашаанай автомашина ажахынуудта абтанхай. 14 лесхоз оньhожоруулагдамал болгогдоо. Залуу модо харууhалха хүдэлмэри оньhожоруулха талаар түрүүшын алхам хэгдээ. Мүнөө таримал модоной бүхы талмайн оройдоо 1,3 процентдэ оньhожоруулмал арга хэрэглэгдэнэ. Модоной ажахынуудай бензомоторно хюрөөгөөр, таллуулгын тракторнуудай хүсэл шахуу хангагдаhан байбашье, hөөг модо унагааха мотоагрегат, бусад шэнэ техникэ, зэр зэмсэг хомор.

Механизмуудай олонхинь хада уулата манай нютагай эрхэ байдалда муугаар хүдэлнэ. Жэшээлхэдэ, «АРУМ» агрегадай бүтээсэнь тон бага. Ушарынь, энэ агрегат хүнэй үргэжэ ябахада, ехэ хүндэ (8 килограмм шэгнүүртэй), электрокабелиинь ута hэн тула модондо шагтагалдашана. Харин hөөг бургааhа отолдог «Секор» механизм яhала таатайшье hаа, бага хүсэ шадалтай, тиимэhээ манай эндэ олоор хэрэглэгдэнэгүй.

Саашадаа манай республикада «СМА-1» мотоагрегат, «ЛТ-400» мотолебедка, нюрганда үргэжэ ябаха «ОВ-1» мотоагрегат хэрэглэгдэхээр хараалагданхай. Теэд мүнөө дээрээ иимэ механизмууд үшөөл үсөөдэнэ.

Заудинска жэшээтэ-туршалгын ажахын, Хяагтын ба Хурамхаанай оньhожоруулагдамал лесхозуудай, Ново-Селенгинскэ ой модоной мелиоративна станциин хүдэлмэрилэгшэд модо тариха, тэрэнэй хойноhоо харууhалха ажалые механизмуудай хүсөөр бүтээдэг болоо. Саашадаа бүхы лесхозуудай ажал оньhожоруулхын тула тэдэниие шэнэ техникээр хангаха хэрэгтэй.

Ой тайга түймэрhөө хамгаалха зорилгоор [illegible] газар хахалагдадаг. Газ[illegible] халха, зуруудые харуу[illegible] техникээр республикы[illegible] ой модоной ажахынууд[illegible] хангагдаагүй.

Ой модоной ажахы [illegible] жөөхэ хэрэгтэ тарилга [illegible] удха шанартай юм. Ре[illegible] ликымнай ой тайгын [illegible] хи хуби элhэлиг хүр[illegible] юм. Иимэ тогтуурингүй [illegible] hэ бэхижүүлхын тула [illegible] модон тарингдадаг. [illegible] Ново-Селенгинскэ ой [illegible] ной мелиоративна стан[illegible] ажал бүтээнэ. Ти[illegible] 1975 он болотор байг[illegible] дажа, хүдэлжэ эхил[illegible] раалагдаhан «Хүй[illegible] Хяагтын, Хориин ст[illegible] нуудта модо тариха [illegible] даалгагдаха юм. Эдэ [illegible] цинуудай hаадгүйгөөр [illegible] хын, Байгал далайе, [illegible] хүрьhэ нуралгаhаа, [illegible] горхонуудые hалхи шу[illegible] hаа хамгаалхын тула [illegible] рилга хэхэдэ үрэhэн, [illegible] бүриин модоной сагдуу[illegible] ехээр хэрэглэгдэхэ. Ти[illegible] hээ модо ургуулха [illegible] питомнигууд, теплиц[illegible] баригдажа эхилээ. [illegible] үедэ республика дот[illegible] хамта дээрээ 360 гектар [illegible] май эзэлhэн 30-аад [illegible] ник бии. Шэмэрүүн [illegible] байгаалитай манай ню[illegible] модо тариха даабари [illegible] гэхын тула лесхоз бү[illegible]

...ГЛӨӨДЭР ...УХАЙДАА БОДОЁ

«Худөөгэй юрэнхы эрдэ... һургуулиин хүдэлмэ... арга боломжые саа... һайжаруулха хэм... тухай» гэжэ 1973 ...оной 2-то КПСС-эй ...гай, СССР-эй Министр... Соведэй абаһан тог... Улаан-Үдын аймаа... һургуулинууд тон һо... тойгоор угтаа. Юуб ... тэрэ тогтоол хадаа ...тэй һургуулиие хүг... талаар үнинэй шиид... болоһон олон ...алые дайраа бшуу.

...Үдын аймагта оло... ажахын хүтэлбэрилэг... һурагшадые ерээ... халаан гэжэ бодо... тиимэһээ һургуулиин ...альна үндэһые һай... хэрэгтэ бага бэшэ ...мжа үзүүлдэг. Жэ... «Советская Россия». ...колхозуудай зөөреэр ...эрэй эрилтэдэ ха...анги, үндэр, һаруул ...уулинууд баригдаһан ...

...Ехэ-Куналейдэ һургуули бии. Тэн... нэрэмжэтэ кол... 380 хүнэй һууритай ...лиин байшан барюул... байна. Гэбэшье барил... удааншаг ябажа бай... Тэрониие 173-дахи нүү...анизированнэ колон... (начальнигынь нүхэр ...нов, главна инженер— ...ков) һургуулиин ба... хэдэн жэлдэ нобшо...

...баһа Гүрэльбын най... жэлэй һургуулиин бай... залгалта хэгдэхэ аад, ...бүтээдүй. Энэ ушар... «Байгал» гэжэ һуралса... ажахы зэмэтэй. Калё... ...найман жэлэй һур... спортивна залай ... дүүргэгдэнгүй тог... Досоохи, газаа... шабардалга, будал... хүдэлмэришэд үгы ... шалтагаантай. Һурал... ажахын хүтэлбэрилэг... барилгые түргэн хар... оруулха хэмжээ аба... гэжэ найдагдана.

...уулиин барилгые үр... хэрэгтэ шефүүд ехэ бэелүүлдэг. Жэшээнь, ...-Үдын прибор-бүтээл... заводые һайн шеф гэ... ...лолтой. Юуб гэхэдэ, ...заводой хүсөөр Доодо... ...дын дунда һургуулида ...нэй һууритай залга... ...йн шанартайгаар хэг... дүүрэхэеэ байна.

...үгөөр хэлэхэдэ, ай... дотор һургуулиин ба... хэгдэжэ байна гээшэ ...да. Һургуулиин барил... үргэдэхэ бүри нэгэ ...эндэ хэшээлнүүдые хэ...гатай болохобди. Мү... үедэ аймагай 35 һур... ...н 18-ниинь нэгэ ээл... хүдэлнэ. Һаяын ...үүдтэ бүхы һургуули... нэгэ ээлжээндэ хү... болохо зорилго та... ...на гээшэ.

...уралсалай шанар ямар ...б? Энэ асуудалда ха... ...ахын тула аймагай бү... ...ргуулиин хүдэлмэриие ...гөөр шэнжэлжэ үзэхэ ...эй юм бэзэ. Зүгөөр ...оной һуралсалай жэ... дүн хаража үзэхэдэ, ...гай һургуулинуудай ... һурагшадай 98 про... һуралсалдаа амжал... ...лаһан байна. 8384 ...шадай 8229-ниинь удаа... классуудта оруулагдаа. ...ниинь һургуулияа ...жэ гараа. 76-ниинь ...гай шалгалтатай бай...гаа, 79-ниинь хоёрдохи жэлдээ һуугаа.

Урда жэлэйхитэйнь сасуулжа харабал, хоёрдохи жэлдээ һуулгагдаһан һурагшадай тоо 41-гээр үсөөрһэн байна. Гэбэшье 79 гээшэмнай бага тоо бэшэ ха юм даа!

Аймаг соо һайнаар хүдэлдэг багшанар олон лааб даа. 273 багша нэгэшье һурагшаяа дахин тэрэ класстань һуулгангүй дүүргүүлээ. Энэмнай бүхы багшанарай хахадһаа ехэнхи хуби. Нэрлэжэ хэлэбэл, Забайкальска дунда һургуулиин эхин классуудай багша Агния Николаевна Собенникова һүүлэй арбан жэлэй туршада һайнаар хүдэлжэ, нэгэшье һурагшаяа үлөөнгүй, удаадахи классуудта оруулжа байдаг болонхой. Тэрэнэй шабинар номоо һайнаар ойлгодог юм. Мүн Сотниковско найман жэлэй һургуулиин эхин классуудай багша Г. Т. Карцевагай хэшээлнүүд һонин, хүүгэдые хүмүүжүүлхы үүргэтэй байдаг. Тэрэнэй шабинар юумые ухамайлан бодомжолжо һуранги, эдэбхитэй юм.

Тарбагатайн дунда һургуулиин химиин багша Е. Ф. Золина үзэл сурталай үндэр дээдэ хэмжээндэ, методическа элдэб арга хэрэглэн, хэшээлээ һайнаар хэдэг. Тиигэжэ бүхы һурагшадтаа химиин оньһон нюусые һайнаар ойлгуулжа шададаг. Дээдэ-Жэрэмэй дунда һургуулида түүхэ заадаг багша М. Г. Китаев марксистско-ленинскэ һургаалда түшэглэн, хэшээл һонёор үнгэргэн, шабинарайнгаа үзэл бодолые хурсадхажал байдаг. Оронгын дунда һургуулида олон жэл соо ород хэлэ ба литература заахадаа, А. Н. Ринчинова хашаргүйгөөр шабинартаа хүдэлжэ, баһал хоёрдохи жэлдэнь тэдэнээ һуулгахаяа болинхой. Ивалгын дунда һургуулиин биологиин багша О. В. Тыхешкинагай хэшээлнүүд теоретическэ болон элдэб арга хэрэглэһэн талаараа илгардаг. Доодо-Ивалгын найман жэлэй һургуулиин буряад хэлэнэй багша Ц. Б. Бальжинимаева хэшээлээ һайнаар хэхэһээ гадна, классһаа гадуур хүдэлмэри хашаргүйгөөр ябуулжа, түрэлхи хэлэндээ, литературадаа шабинараа дурлуулжа шададаг юм. Тиимэһээ тэрэнэй заадаг предмедээр муу һурадаг һурагша байхагүй. Гэхэ мэтээр тоолоо һаа, хэдэн статья бэшэхээр юм.

Теэд һайн һургуулинуудай, һайн багшанарай хажуугаар мууса хүдэлдэг, ажалдаа «голодоһо гаргадаг» коллективүүд, һургагшад дайралдадагынь хара буухаар. Жэшээнь, Ключевской, Дээдэ-Саянтын эхин, Заводской дунда һургуулинууд бирагүй дүнтэй. Тиихэдэ Хандагатайн, Хүйтэнэй, Калёновско, Доодо-Жэрэмэй болон бусад хэдэн һургуули аймагай ниитэ дүнгһөө доогуур дүн харуулаа.

Забайкальска дунда һургуулиин ород хэлэнэй, литературын багшанар Г. И. Балдаева, Д. Р. Ранжурова гэгшэд муу һурадаг һурагшадта багаар анхарал хандуулдаг байгаа. Тиимэһээнь тэдэнэй предмедээр муу сэгнэлтэтэй һурагшад бии. Тэрэл һургуулида немец хэлэ заадаг багша Г. А. Максыров методико муу мэдэнэ, заочноор һурадагшье һаа, теоретическэ талаараа тулюур бэлэдхэлтэй байшоо.

Дээдэ-Саянтын эхин һургуулиин багшанар Л. Н. Малгатаева В. Г. Минина хоёр хүдэлмэридөө хайша хэрэгээр хандаһан туладаа 40 һурагшын гурбые хоёрдохи жэлдэнь һуулгаа.

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол соо хэлэгдэһэнэй ёһоор, хүдөөгэй һургуулинуудые мүнөө үеын эрилтэдэ харюусаһан типовой проектээр баридаг болохо юм. Тиихэдээ хэшээлдээ техническэ хэрэгсэл хэрэглэхэ, мүн ажалай болон политехническэ һуралсал ябуулха, мүн классһаа гадуур хүдэлмэри эмхидхэхэ гэхэ мэтын хэмжээнүүд проект соо хараалагдаһан байха ёһотой. Энэмнай юун гээшэб гэхэдэ, бүхы кабинедүүдтэ техническэ хэрэгсэлнүүдэй зүйлнүүд (фильмоскоп, диаскоп, лэти, магнитофон г. м) кабинедүүд соо тодхоотой байха. Ямаршье предмедэй багша техническэ хэрэгсэл хүдэлгэжэ шадаха зэргэтэй.

Һуралсалые ажабайдалтай холбохо шухала гэлсэдэгбди. Энэ хадаа хэшээлдээ ажабайдал тухай бодолго бодохо гү, али найруулга бэшээд дүүрэхэ бэшэ юм. Ерээдүйн мэргэжэл шэлүүлхэ хүдэлмэри ябуулха гээшэ гүнзэгы удхатай. Хүдөөгэй һургуули дүүргэгшэдэй олонхинь арадай ажахыда хожомоо хүдэлхэ зон гээшэ ааб даа. Тиимэһээ хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые бэлдэхэ гээшэ һургуулинуудай нангин уялга мүн.

Тэрэ талаһаань абажа харабал, аймагай дүрбэн һургуулиие тэмдэглэмээр. Жэшээнь, 1972—1973 онуудай һуралсалай жэлдэ Тарбагатайн, Оронгын, Ехэ-Куналейн, Гэльбэрын дунда һургуулинуудта тракторист нарые бэлдэхэ хүдэлмэри ябуулагдаа. Тиигэжэ 10-дахи класс дүүргэһэн 119 һурагша трактористын үнэмшэлгэ абажа гараа юм. Илангаяа Оронгын дунда һургуулиие магтамаар. Тэндэ 35 хүн олон мэргэжэлтэй механизаторай зэргэ олгоһон үнэмшэлгэ абаа. Тэдэнэй 8-ниинь гурбадахи классай үнэмшэлгэ абаа. Арбан дүрбэн басагадай механизаторай мэргэжэл олоһониинь бүришье һайн. Ерээдүйн мэргэжэлтэдые бэлдэхэ хэрэгтэ багша С. И. Мадаев ехэ габьяатай.

Тарбагатайн, Ехэ-Куналейн, Оронгын һургуулинуудта машина шудалдаг кабинедүүдынь һайнаар түхеэрэгдэһэн.

Гэхэтэй хамта ямаршье һургуулида эгээл шэнэ түхэлэй автомашина, трактор байхагүй.

Һуралсалай хэрэгтэ техникэ үгэхэ тухай хүдөө ажахын министерствын захиралтые хүдөө ажахын эмхи зургаанууд, колхозууд, совхозууд мууса бэелүүлнэ. Хэрбээ мүнөө үеын хүдөөгэй һурагшадые хүдөө ажахын мэргэжэлтэй болгохо гэһэн зорилгые дэмжэдэг һаа, өөһэдынгөө халаанииe бэлдэхэ гээ һаа, тэрээндэ хамаатай зургаанууд һургуулида туһалха бэзэ гэжэ найдагдана. Тиигэбэл, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй хүдөөгэй һургуулинуудые хүгжөөхэ тухай тунхаглаһан тогтоолые бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ гээшэ ааб даа.

Б. ЦЫРЕНДЫЛЫКОВ,
Улаан-Үдын ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшын орлогшо.

РОМЕШ ЧАНДРА: *Азидахи аюулгүй байдалые хамтааран хамгаалха*

«Советскэ Союзай дурадхаһан, аюулгүй байдал хамтын хүсөөр хамгаалха хараа бодол Азиин улам олон зоной зүгһөө һайшаагдажа байнхай»,—гэжэ Эб этэй байхые хүсэгшэдэй бүхэдэлхэйн конгресс зарлаха уласхоорондын бэлэдхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ, Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй генеральна секретарь Ромеш Чандра Хельсинкиһээ Дели бусаха замдаа Москвада буугаад, ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй Алма-Атада хэлэһые Азидахи эб найрамдалта бүхы хүсэнүүд һайшаан угтаа. Арадуудай үндэһэн аша туһада харюусахаар, Азидахи аюулгүй байдалые хамтааран хамгаалхаар гурим тогтоохо гэһэн бодомжо тэрэ үгэ доторнь тодо, һоноорооор найруулагданхай,—гэжэ Ромеш Чандра онсолон тэмдэглэбэ. Азиин оронуудай арадууд бата бэхи эб найрамдалай, хани хүршэ ёһоной харилсаанай оршон байдалда шухалын шухала асуудалнуудаа шиидхэжэ шадаха: колониализмын хүндэ хүшэр хойшолонгые усадхаха, үлэсхэлэн, үгытэй ядуу байдал ба үбшэнүүдые үндэһөөрнь үгы хэхэ, оронойнгоо экономико болон соёл болбосорол хүгжөөхэ һуури табижа шадаха.

Эб этэй байхые хүсэгшэдэй бүхэдэлхэйн конгресс зарлаха уласхоорондын бэлэдхэлэй комитет һүүлэйнгээ заседани дээрэ иигэжэ шиидхээ: Азидахи аюулгүй байдалые хамтын хүсөөр хамгаалха гурим тогтоохо гэһэн бодомжые октябрь соо Москвада үнгэргэгдэхэ энэ шухала хуралдаан дээрэ зүбшэн хэлсэхэ гээ,—гэжэ Ромеш Чандра үгынгөө түгэсхэл дотор мэдүүлбэ.—Энэ конгресснай шахардуу байдал ябуулгын гүнзэгырэл ба хүгжэлтэдэ, тусхайлан хэлэбэл, Азидахи аюулгүй байдал батадхалгада шухала үүргэ дүүргэхэ гээд этигэнэб гэбэ.

Манай фотокорреспондент Сергей Балдуевай буулгаһан зураг дээрэ Гусиноозерск хотын аймсоведэй гүйсэдкомой дотоодын хэрэгүүдэй таһагай инспектор Юрий Писарев. Коллектив соогоо Юрий ажалдаа оролдосотой бэрхээр хүдэлдэг гэжэ суурхадаг юм. Юрий Писарев — ВЛКСМ-эй гэшүүн. Залуушье һаа, тэрэ ажалдаа дүй дүршэлтэй болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Юрий Писарев ажалдаа.

БАЙРЫН ГЭРНҮҮД ОЛООР БАРИГДАНА

Социалис Болгарида байрын гэрнүүдые барилга хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байна. Индустриальна түрүү арганууд, мүнөөнэй технологи барилгада үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болоо. Зургаадахи табан жэлэй туршада орон дотор 335 мянган шэнэ гэр ашаглалгада орохо юм. Шэнэ гэртэ оролгын һайндэр орон дотор заншалта болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Стара-Загора хотодо бодхоогдоһон шэнэ гэрнүүд.

ТАСС-ай фотохронико.

Социалис оронуудаар

ТАРЯАШАДАЙ АМЖАЛТАНУУД

ГАВАНА. Кубын газар таряалан эрхилэгшэдэй Национальна ассоциациин (АНАП) комитедэй заседани эндэ һаяхан болоо. Оронойнгоо түүхэтэ үдэр — Монкадын казармада добтолһоор 20 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулан, хахад жэл соо бэелүүлхээр таряашадай абаһан уялгануудай дүнгүүд гаргагдажа, шэнэ зорилгонууд хараалагдаба.

АНАП-ай түрүүлэгшэ, Кубын Компартиин ЦК-гай гэшүүн Хосе Рамирес Крус суглаарагшадай урда тээ үгэ хэлэхэдээ, таряашадай ажал хүдэлмэридөө туйлаһан амжалтануудые тэмдэглэбэ. Үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо 420900 тонно үлүү саахарай хулһан суглуулагдаа гэжэ тэрэ тодорхойлбо. Миллионһоо үлүү арроб (нэгэ арроб — 11,5 килограмм) саахарай хулһа сабшадаг бригадануудай тоо олошороо. Гавана, Матансас гэжэ провинцинуудай хүдэлмэришэд хубитаяа ехээр оруулһан байна.

«ГРАБОПЛАСТ» — МҮНӨӨ ҮЕЫН ПРЕДПРИЯТИ

БУДАПЕШТ. Дьер хотын «Грабопласт» гэжэ заводой үйлэдбэрилэн гаргадаг хэмэл арһаар хэгдэһэн зүйлнүүд дэлхэйн 40 орондо мэдээжэ юм.

«Грабопластын» энэ жэлдэ үйлэдбэрилһэн продукциин хэмжээн 23 процентээр ургажа, 2 миллиард форинтдо хүрэхэ байна.

Заводто элдэб янзын продукци үйлэдбэрилэн гаргагдадаг. Брно болон Будапештдэ болоһон уласхоорондын яармагуудта үндэрөөр сэгнэгдэһэн хэрэгсэлнүүдһээ эхилээд, стадион, болон оранжерейнүүдые хушадаг таару зохид хушалтанууд хүрэтэр продукци гаргагдана. Венгриин оёдолой фабриканууд зунай үеын хүнгэхэн гуталнуудые оёхо эд Дьерэй заводһоо абадаг байна. Автомобиль бүтээдэг олон ороной заводууд Дьерэй заводой продукци захижа абадаг. Манай ороной Горьковско авиазавод тэдэнэй тоодо оролсоно.

ШЭНЭ ЭЛЕКТРОСТАНЦИНУУД БАРИГДАНА

БЕЛГРАД. Хадалиг газарай багахан республика — Черногоридо мүнөө 1,5 миллиард киловатт-час электрын элшэ хүсэн жэл бүри гаргашалагдана. Пива мүрэн дээрэ мүнөө баригдажа байһан «Мратине» гэжэ электростанциин ашаглалгада оруулагдахадаа электрын элшэ хүсэ хэрэглэлгэ үшөө ехээр нэмэхэ байна. Тэрэнэй түрүүшын агрегат ерэхэ жэлдэ электрын ток үгэжэ эхилхэ. «Мратине» гэжэ станци ашаглалгада оруулагдахадаа, жэл бүри 850 миллион киловатт-час электрын элшэ хүсэ үгэдэг болохо юм.

Черногориин промышленностьда, тэрэшэлэн Титоград шадархи һаяхан ашаглалгада оруулагдаһан алюминиин комбинадта үшөө ехэ хэмжээнэй электрын элшэ хүсэн хэрэгтэй болохо. Ушар тиимэһээ Плевле гэжэ газарта ТЭЦ бодхоохо шиидхэбэри баталан абтаа. Тэндэхи шулуун нүүрһэн энэ ТЭЦ-эй «хоолынь» болохо юм. Тиихэдэ Морачи гэжэ түргэн урасхалта хадын горхоной хүсые ашаглаха проект зохёогдожо байнхай.

1975 ондо республика дотор 1,9, харин 1980 ондо — 3,4 миллиард киловатт-час электрын элшэ хүсэн үйлэдбэрилэн гаргагдажа байхаар хараалагдана.

СОЦИАЛИС АЖАЛАЙ БРИГАДАНУУД ЭРХИМЛЭНЭ

ПРАГА. Братислава хотодохи Георгий Димитровой нэрэмжэтэ химическэ комбинат ороной түрүү предприятинуудай нэгэн юм. Тус комбинадай үйлэдбэриин 130 коллектив «Социалис ажалай бригада» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Энэ жэлэй эсэстэ комбинадай бии болгогдоһоор 100 жэлэй ойдо — үшөө 8 коллектив социалис ажалай бригадын нэрэ зэргэдэ хүртэхэ байна.

Предприятиин ажалай түрүүшүүл ажалай бүтээсэ, үйлэдбэриин ашаг үгэсэ дээшэлүүлхын түлөө тэмсэнэ. КПЧ-гэй XIV съезд иимэ зорилго ажалшадай урда табиһан юм.

Ухаалан зохёохы дурадхалнуудые нэбтэрүүлһэнэй ашаар Георгий Димитровой нэрэмжэтэ комбинат 2 миллион 300 мянган крон мүнгэ багаар гаргашалжа, 3 миллион шахуу кроной түүхэй эд болон материал алмаба.

ЧССР-эй арадай ажахые саашадань хүгжөөхын түлөө орон дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөе социалис ажалай бригаданууд толгойлно.

ДРВ-гэй НИИСЛЭЛ ТҮБХИНЭН ХҮГЖЭНЭ

ХАНОЙ. ДРВ-гэй ниислэл улам үргэдэжэ байнхай. Ханойн баруун-урда зүгтэ хүн зоной ажаһууха дүрбэн райондо ойрын жэлнүүдтэ барилга дүүрэхэ юм.

Барилгын хэгдэжэ байһан райондо түрүүшын 9 шэнэ гэр һаяхан ашаглалгада оруулагдаа. Шэнэ гэрнүүдтэ орожо түбхинэбэ. ДРВ-гэй байгуулагдаһаар 28 жэлэй ойн барилгашад ажалай иимэ бэлэгүүдээр угтаа.

Ойрын хэдэн жэлнүүдтэ Ханой шадар үргэн үйлсэнүүдтэй, олон дабхар гэрнүүдтэй, ажаһуудал хангалгын түбүүдтэй, һургуулинууд болон саадуудтай мүнөө үеын шэнэ социалис городууд мүндэлхэ юм. Хуушан Ханой үдэр бүри болбосон хүгжэнэ.

...ник. теплицэ байгуулха ехэ шухала.

...до ургуулхын тула ...модоной үрэһэ суг...ха хэрэгтэй. Мүнөө ой ...ной ажахы 20 тонно ...үүһэтэ модоной, тэрэ ...о 6,5 тонно нарһанай, тонно хушын үрэһэ суг...на. Энэ ажал гарай хү...гэгдэдэг дээрэһээ бү...энь бага. Ушар тиимэ... тарилга хэхэ үрэһэн ду...дана. Гадна манай эндэ ...даг шэлбүүһэтэ модоной ...э ехээр суглуулжа, ха...үрэнүүдтэ худалдажа бо... юм. Тарилга хэхэ, ху...даха үрэһэ, борбоосгой ...уулгые оньһожоруулха ...тэ табигдана.

Байгал шадархи байгаали, ой модо хамгаалха, арьбадхаха, аша туһатайгаар хэрэглэхэ бүхы арга боломжонуудаа зүбөөр хэрэглэхэ, шэнэ оньһон техникээр модоной ажахынуудые хангажа, үйлэдбэриинь оньһожоруулха тухай семинар дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Ой модоной ажахын хүдэлмэри эрид һайжаруулха, модо тарилгын, харууһалалгын ехэ хүдэлмэри табан жэлэй түсэбөөр хараалагдаһан байна. Үйлэдбэридөө бүтээсэ ехэтэй шэнэ техникэ хэрэглэһэнэй, түрүү онол арга, технологи хэрэглэһэнэй ашаар табан жэлэй түсэб дүүргэгдэхэ байна.

Оньһон техникын аргаар

...Байгал шадархи ой модоной ажахые эрдэм ухаанай ... һуури дээрэ эрхилхэ, ... эрхэ байдалда таа... зохид, техникэ, меха... ...үүдые бүтээхэ асуудалда ...уулагдаһан элидхэлнүүд ... дээрэ зүбшэгдөө. ... эндэхи ой тайга соо ...гдэхээр бүтээгдэһэн ... машина, механизмууд ...үүлнхээ манай эндэ ...гдэжэ эхилээ.

Эрдэмтэд ой тайга зүбөөр ...уулха, эрхилхэ талаар ...л заабари үгэхэ, шэнэ ...хэ зохёон хэхэ уялга... Тиимэһээ эрдэмтэдэй, ... модоной ажахын хүдэл...лэгшэдэй хоорондохи ...боо барисаа бэхижүүлхэ ...ай элидхэлшэд—ВНИИМ лесхозой директор, хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат В. Ф. Лебков, СССР-эй СО АН-ай ой тайгын ба модоной институдай лабораториие даагша, хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат Н. П. Поли...рпов, ВНИИМ лесхозой лабораториие даагша, техническэ эрдэмэй кандидат **Ю. И. Стахеев** болон элид хэһэн бусад мэргэжэлтэд тэмдэглэһэн байна.

Ой модоной ажахыда хэрэглэгдэхэ элдэб машина, механизм бүтээгдэдэг болоо. Тэдэнэй аша туһаар ажалай болон мүнгэ зөөриин ехэ гаргашагүйгөөр үйлэдбэриие оньһожоруулжа болохо юм. Эрдэмтэд, конструкторнууд модо тариха, үрэһэ, борбоосгой суглуулха, ой тайга соо зурууд газар хахалха, түймэр сараха хэдэн шэнэ машина зохёон бүтээгээ. Тэдэнэй олонхинь Заудинска, Кабанска лесхозуудай харууһалдаг ой тайга соо туршагдажа үзэгдөө.

Теплицэдэ, питомнигто ургуулагдаһан сагдуулнуудые һуултаха «СБН-1А түхэлэй машина семинарта хабаадагшадые ехээр һонирхуулба. Энэ машина нэгэн халаан соо 2 гектар талмайда модо һуулгажа шадаха юм. Түрүүшын 40 гаран машина нёдондо бүтээгдэһэн. Үрэһэ тарижа, теплицэдэ модо ургуулгын ашагтай байһан тухай Латвиин ССР-эй Калснавска туршалгын станциин директор **А. Я. Кажемак** хөөрэжэ үгөө. Латвиһаа ерэгшэд целлофан брикет соо орёогдоһон таримал нарһа, елко манай эндэ асаржа, энэ машинаар һуулгаха дүй дүршэлтэй семинарта хабаадагшадые танилсуулаа.

«Дружба» хюрөөтэй сасуулхада ажалай бүтээсэ 2—3 дахин дээшэлүүлхэ арга хангаха АРУМ агрегат, һөөг бургааһа отолхо, богони болгон тайраха шэнэ түхеэрэлгэ, зэр зэбсэгүүд хүдэлгэгдэжэ үзэгдөө. Ой модоной ажахын научно-шэнжэлгын Ленинградай институдай түлөөлэгшэ **А. В. Данилин,** ВНИИМ лесхозой лабораториие даагша **В. Н. Трубников,** тус институдай лабораториие даагшанар **М. Г. Соколов, А. А. Гаас,** СССР-эй СО АН-ай ой тайгын ба модоной институдай ахалагша научна сотрудник **Н. Ф. Петров** шэнэ техникэ, түхеэрэлгэнүүдэй техническэ тала, ажалайнь бүтээсэ, ашаглалгын гурим тухай тайлбари үгөө.

1,2 метр үргэнөөр, хэдэн сантиметр гүнзэгыгөөр зурууд газар малтаха «ПЛШ—1,2» түхэлэй плуг Байгал шадархи ой тайгада таатай гэжэ баримталагдаа. Иимэ плугууд энэ жэлһээ олоор бүтээгдэжэ, ой модоной ажахынуудта эльгээгдэхээр хараалагдаа. **Газар элдүүрилгэдэ, модо харууһалгада шухала хэрэгтэй культиватор хүдэлгэгдэжэ туршагдаа. 1,7 метр үргэнөөр, 10 сантиметр гүнзэгыгөөр газар элдүүрилхэ культиватор газар хүрьһэнэй машина бүтээлгын Кировскэ заводто саашадаа олоор хэгдэхэ юм.**

Эрдэмтэд, конструкторнууд Байгал далайн оршондохи ой тайга хамгаалха, модо һайнаар ургуулха, харууһалха олон асуудал шиидхэнэ. Энэ ажалые оньһожоруулха, автомат аргаар бүтээхэ техникэ, машина зохёохотой хамта, эндэ таарамжатай булюу һайн технологи нэбтэрүүлхэ онол арга шэнжэлэн шиидхэнэ.

1980 он болотор бүтээгдэхэ хэдэн машина туршагдажа үзэгдөө. Байгал шадархи ой тайгада хэрэглэгдэхэ ямар машина, түхеэрэлгэ шагтагалан ябаха ямар түхэлэй трактор таатайб гэжэ семинарта хабаадагшад хаража үзэхэдөө хүсэ ехэтэй универсальна тракторнуудые шэлээ. Саашадаа Сибириин эрхэ байдалда хүдэлгэгдэхэ ТТ-4 түхэлэй таллуулгын тракторнууд хэгдэхэ юм. Эдэ тракторнуудта таарулагдан хэдэн машина, зэр зэбсэгүүд бүтээгдэхээр хараалагдана.

Байгал шадархи ой тайгын хамгаалхы үүргые дээшэлүүлхэ зорилгоор харууһалгын, шэнэ модо тарилгын технологи нарижуулан һайжаруулха шухала. Искусственна аргаар модо тарида, мүн ойдо зүндөө ургадаг залуу модо зүбөөр ургуулха, заримыень отолжо унагааха гэхэ мэтэ ажал тусхай технологиин эрилтээр хэгдэхэ ёһотой. Мүнөө эндэхи эрхэ байдалда тааража технологи зохёогдожо байна. Тэрэнэй ёһоор отологдоһон модоной орондо залуу модон һуулгагдаха, харууһа һайнаар эмхидхэхэ, газарай хүрьһэ зөөлэрүүлжэ байха эрилгэ табигдана. Мүн тиихэдэ үрэһэ үгэхэ модод тусхай харууһанда абтаха, нэгэ талмай дээрэ ургуулагдаха ёһотой. Мүнөө модоной үрэһэ, борбоосгой суглуулха механизмууд зохёогдожо байна.

Модо ургуулха питомнигуудай ажал оньһожоруулха машинанууд олоор бүтээгдэнэ. Тэдэниие нарижуулан һайжаруулха, ашаглалгада бүри таару зохид болгохо талаар шэнжэлгэ, туршалганууд хэгдэһээр. ВНИИМ лесхоз Сибирьтэ, Байгал шадар үрэһэ тариха, ургуулха ажал оньһожоруулха талаар ехэ хүдэлмэри хэнэ. Манай эндэхи залуу модо харууһалхань, зүбөөр ургуулхань ехэ шухала гэһэн тобшолол хэгдээ.

Ой модо түймэрһөө, хорхой шумуулһаа, үбшэнһөө хамгаалха, түймэр сараха хэрэгтэ оньһожоруулгын, автомат хэрэгсэлнүүд ехэ удха шанартай. Түймэрэй гараһан газар саг дары олохо хэрэгсэлнүүд һүүлэй үедэ хэрэглэгдэдэг болоо. Мүн тиишэ хүнүүдые, хэрэгтэй зэр зэмсэг хүргэхэ вездеход машинанууд бүтээгдэжэ эхилээ. Газар малтажа, түймэр тогтоохо бульдозерно түхеэрэлгэнүүд, зурууд газар малтаха плуг, ондоошье техникэ, механизмуудаар ажахынууд саашадаа хангагдаха юм. Түймэр унтарагааха да уһа, элһэ, тусхай зүйлнүүдые хэрэглэхын хажуугаар галые хөөһөөр сасан һүнөөхэ тусхай түхеэрэлгэ хэрэглэгдэдэг болохо тухай зүбшэгдөө. Энэ арга эгсэ үндэр хадануудтай Байгал шадархи ой тайгада аша туһатай байха юм. ВНИИМ лесхоз, ЛенНИИМЛХ, ДальНИИЛХ газомеханическа хөөһэ үйлэдбэрилхэ пеногенератор, ондоошье түхеэрэлгэ бүтээхэ талаар шэнжэлгэ, туршалгын ехэ хүдэлмэри хэнэ. Тэдэнэй заримаиинь Кабанска лесхозой газар дээрэ туршалга гараа. Вездеход машинада шагтагалагдаһан уһанай цистернэ, түймэрэй агрегат, пеногенератор, газарай хүрьһэ урбуулха механизм эндэ хүдэлгэгдэжэ, һайшаагдаһан байна. Вездеход час соо 60 километр зай гаталха, уһан соогуур часай туршада 5—6 километр ябаха аргатай юм.

Ой модо харууһалха хэрэгтэ хэмжэлгын, тоололгын элдэб прибор, инструментнүүд хэрэгтэй. ВНИИМ лесхозой тусхай лаборатори иимэ хэрэгсэлнүүдые бүтээжэ эхилээ.

Тайга харууһалха, модо тариха, ургуулха ажалые оньһожоруулха шэнэ техникэ механизмуудые аша туһатайгаар хэрэглэхын тула тусхай бэлэдхэлтэй кадрнууд хэрэгтэй юм.

— Ой модоной ажахыда шэнэ техникэ нэбтэрүүлхэ, энэ үйлэдбэриие оньһожоруулха, автомат аргаар хангахань орёо хэрэг, — гэжэ РСФСР-эй министрэй орлогшо **Р. В. Бобров** түгэсхэлэй үгэ хэлэхэдээ, тэмдэглэһэн байна. Тиигэбэшье орёо хэрэг зоримгойгоор нэбтэрүүлхэ шухала. Тиигээгүй һаа, мүнөө үеын эрилтэ дүүргэжэ шадахагүйбди, ой модоной баялиг арьбадхахань бэрхэшээлтэй байха. Шэнэ техникые хүсэд һайнаар шудалһан, хүсэд мэдэлдээ абаһан, ашагтайгаар хүдэлгэжэ шадаха кадрнуудые бэлдэхэ гээшэ шухала зорилго болоно.

Мүн техникые бүтээсэтэйгээр хүдэлгэхын тула техническэ хангалга һайжаруулха, заһабарилгын алба байгуулха талаар олон асуудал шиидхэхэ эрилтэ табигдана.

Ой модо шэнжэлдэг эрдэмтэд болон үйлэдбэриие оньһожоруулха асуудал шиидхэдэг мэргэжэлтэд Байгал шадархи ой модоной ажахын үйлэдбэри оньһожоруулха, автомат аргаар хангаха талаар ехэ хүдэлмэри хээ, олон асуудал шиидхээ. Ойрын жэлнүүдтэ энэ зорилго хүсэд бэелүүлэгдэхэ юм.

Саашадаа юун хэгдэхэб?

Республикымнай ой модоной ажахын министрэй орлогшо **А. П. Сметанников,** ой модоной ажахын Шэтын управлениин главна лесничи **И. В. Черняев,** Эрхүүгэй управлениин Байгалай таһагай начальник **Г. Д. Сорога,** ой модоной ажахын Ленинградай научно-шэнжэлгын институдай түлөөлэгшэ **А. В. Данилин,** Латвиин научно-шэнжэлгын институтай түлөөлэгшэ нүхэр **Абелс,** ВНИИМ лесхозой хүдэлмэрилэгшэ, хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат **Р. С. Волков,** республикымнай ой модоной ажахын министерствын таһагай начальник **В. Л. Понкратов** семинар дээрэ үгэ хэлэжэ, элидхэлнүүд, туршагдажа үзэгдэһэн, техникэ тухай һанамжануудаа хэлэһэн байна. Семинарай үедэ иимэ дурадхалнууд, зүбшэл заабари оруулагдаа:

харуулагдаһан, туршагдажа үзэгдэһэн техникэ, механизмын олониие Байгал шадархи ой тайга хамгаалха, харууһалха хэрэгтэ хэрэглэмээр;

шэнэ техникэ хүдэлгэхэ дүй дүршэлтэй кадрнуудые бэлдэхэ шухала. Тиихын тула РСФСР-эй министерствээр али нэгэ ажахын дэргэдэ түрүү дүй дүршэлэй һургуули эмхидхэхэ хэрэгтэй;

саашадаа научно-шэнжэлгын институдууд ба ой модоной ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй хоорондохи холбоо барисаа бэхижүүлхэ, үргэдхэхэ;

механизмуудые ашагтай һайнаар хэрэглэхын тула Байгал шадар заһабариин һайн бааза байгуулха;

холын хараатайгаар ажалаа эмхидхэхэ, иимэ зорилго бэелүүлжэ шадаха техникэ, технологи зохёохо. Һайнаар туршагдажа, шалгагдажа үзэгдэһэн техникэ олоор бүтээхэ. Сибирьтэ хүдэлгэгдэхэ техникые Сибириин эрхэ байдалда шалгаха, туршаха;

абтаһан техникэ миин байлгангүйгөөр, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхын тула хэрэгтэй частьнуудаар, зэр зэмсэгээр саг соонь хангаха.

отологдохо модоной участогуудые эртээнһээ тодорхойлхо, модо отолон унагааха гурим зохёохо;

ой тайга соохи ажал үргэлжэдэнь оньһожоруулхын, автомат аргаар хангахын тула лесхозуудай дэргэдэ оньһожоруулагдамал отрядуудые байгуулха. Ой модоной ажахын үйлэдбэри оньһожоруулгые түргэдхэхэ бүхы хэмжээ абаха. Техникэ, механизмуудай запасной частьнуудые бүтээдэг болохо;

ой модоной ажахын үйлэдбэридэ шухала хэрэгтэй машина, техникэ түргэн болзор соо бүтээдэг болохо, Байгал шадархи лесхозуудай хэрэглэмжэ хангахаар дары хэмжээ абаха.

***

Семинарта хабаадагшад зүбшэл заабаринуудые баталан абаха зуураа, Байгал далайн оршон байдалай ой тайга зүбөөр харууһалаха, хамгаалха, баялигуудынь арьбадхаха зорилгоор ой тайга соо хэгдэхэ бүхы хүдэлмэри һайжаруулха шухала гэжэ онсолон тэмдэглээ.

С. БАРДАМОВА.

БАГШАНАРАЙ ИНСТИТУДТА

Багшанарай институдай студентнэрэй ажабайдалда һуралсалай жэлэй шэнэ туршалганууд эхилбэ. Шалгалтын конкурсда хабаадажа, студент болоһон залуу үетэн түрүүшын хэшээлнүүдтэй танилсажа байна.

—Манай факультедтэ мүнөө жэл табин хүн түүхын, зуун хүн литература ба хэлэ бэшэгэй таһагта абтаба. Эдээн сооһоо Загарайн, Кабанскын, Хяагтын, Ахын аймагуудай һургуулинуудһаа ерэһэн һурагшад бараг бэлэдхэлтэй байгаа. Харин хотын һурагшадай эрдэм бэлигые хүдөөгэй үхибүүдэй харюунуудтай жэшээд үзөө һаа, илгаань тиимэшье ехэ бэшэ даа. Шалгалта дээрэ илгаржа гараһан зониие нэрлэбэл, иимэ: С. Хадаханэ (Улаан-Үдын 3-дахи һургуули), М. Мункуева (Оронгын дунда һургуули), О. Жиранова (Мухар-Шэбэрэй һургуули), Л. Базарова (Хориин дунда һургуули) гэгшэд болоно,—гэжэ түүхэ ба хэлэ бэшэгэй факультедэй декан С. Ш. Чагдуров өөрынгөө һанамжые хөөрэбэ.

Һуралсалай шэнэ түсэбэй ёһоор, институдай IV, V курсын студентнэрэй педагогическа практика һуралсалай жэлэй эхинһээ захалба. Дээдэ эрдэмтэй багшын уялгые, эрхые дүүрэнээр бэе дээрэ даажа абаха саг дүтэлжэл байна. Энэ хүндэтэшье, хүндэшье хэрэгтээ бэлдэхэдээ, өөрынгөө үзэл бодол, шадал зориг һорижо, элдэб онол арга хэрэглэн, хүн бүхэн хэшээлнүүдээ һайнаар үнгэргэжэ һураха зэргэтэй. Энээнһээ гадна хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ ехэхэн анхарал хандуулагдаха ёһотой.

Иимэ зорилготойгоор ерээдүйн дүрбэн зуун гушан багшанар республикын һургуулинуудаар тараагдаба.

Г. БАЗАРЖАПОВА

ХОЁР ХОНОГООР УРИД

Улаан-Үдын авиапредприятиин коллектив юһэдэхи табан жэлэй шиидхэхы гурбадахи жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын хойноһоо шармайн оролдожо ябана. Авиаторнуудай дундаһаа Ю. Г. Павлов, М. А. Аверин, В. П. Якимов, В. П. Буров, А. Д. Нимаев, Д. Д. Аносов, А. П. Карпухин, А. С. Плюснин гэгшэдэй экипажууд социалис мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлнэ.

Авиапредприятиин вертолетчигууд үнгэрһэн үедэ эрхим һайн амжалта туйлажа, август һарынгаа түсэб хоёр хоногоор урид дүүргэбэ.

Вертолётчигууд үнгэрһэн хоёрдохи кварталда түсэбһөө гадуур 26 мянган түхэригэй ашаа шэрэһэн байгаа. Эдэнэрэй дундаһаа Бабошиной ударидадаг экипаж онсо шалгарна. Эдэнэр хоёрдохи кварталай түсэбһөө гадуур 106 мянган түхэригэй хүдэлмэри хэһэн байха юм. Вертолётчигууд гансашье өөрынгөө республикын арадай ажахын даабари дүүргэлсэдэг бэшэ, мүн Шэтын, Тюмениин областьнуудай захилаар ехэ тооной хүдэлмэри хэлсэжэ ябадаг болонхой.

Мүнөө эдэнэр байгша ондо хараалагдаһан даабаряа болзорһоонь урид дүүргэхэ зорилго урдаа табинхай, хоорондоо социалис мүрысөө улам дэлгэрүүлнэ.

И. ХРАПУНОВ

Авиапредприятиин вертолетчигуудай туйлаһан ажалай амжалтада Ажалай Улаан Тугай орденто Ахматвалеев Леонид Нургалович гэгшын хүтэлбэрилдэг МИ-8 экипаж горитойхон хубитаяа оруулна.

Зураг дээрэ: зүүн гарһаа—экипажай командир Л. Н. Ахматвалеев, хоёрдохи пилот В. М. Бельмесов, бортмеханик А. Е. Алексеев гэгшэд ээлжээтэ ниидэлгын урда тээ хэхэ ажал тухайгаа зүбшэн хэлсэжэ байна.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

СПОРТ — СПОРТ — СПОРТ

ЕХЭ УРИЛДААН БОЛОХОНЬ

Һүүлэй үедэ манай республикын ниислэл — Улаан-Үдэ хотодо спортын олон зүйлнүүдээр зонын мүрысөөнүүд үнгэргэгдэдэг болоо. Энэ юун тухай гэршэлнэб гэхэдэ, республикымнай ажалшад спортдо олоороо хабаадалсажа, эрхим һайн амжалта туйладаг болоһониинь мэдээжэ. Жэшээнь, сентябриин 9-нэй үдэр «Улаан-Үдэ» гэһэн аяншалагшадай бааза шадар Сибирь болон Алас-Дурнын зүгэй зонын профсоюзно-комсомолой урилдаан үнгэргэгдэхэнь.

Зонын энэ һонирхолтой урилдаанда Тюмениин нефтьшэдэй хизаарһаа эхилээд, холын Камчатка хүрэтэрхи область, хизаар, автономито республикануудһаа 18 команда ерэхээр хүлеэгдэнэ.

Спортын мүрысөөнүүдтэ дуратайшуул Омско, Томскэ, Новосибирскэ, Кемеровскэ, Эрхүүгэй, Шэтын, Амарай, Камчатска болон Сахалинай областьнуудай, Алтайн, Красноярскын, Хабаровскын, Примориин хизаарнуудай, Яхадай, Тувын, Буряадай автономито республикануудай шамбай хурдан спортсменүүдэй урилдахые харахань.

Бүхыдөө манай Улаан-Үдэ хото 160-аад спортсмен ерэхээр хүлеэгдэнэ.

И. ДОРЖИХАНДАЕВ,
облпрофсоведэй инструктор.

МАНАЙШЬЕ БУХЭШУУЛ ХАБААДАХА

Дүрэ буляалдалгаар дэлхэйн табан удаа чемпион болоһон Али Алиевай шанда хүртэхын түлөө үнгэргэгдэжэ эхилһэн уласхоорондын мүрысөөн тиимэшье үнинэй бэшэ юм. Тиибэшье дэлхэйн бүхэшүүлэй дунда энэ мүрысөөн хүндэтэй дээрэ тоологдодог болонхой. Жэшээнь, үнгэрэгшэ жэлдэ энэ нааданда арбан ороной бүхэшүүл хабаадалсажа гараа һэн. Харин байгша ондо үнгэргэгдэхэ нааданда бүри олон ороной спортсменүүд хабаадалсаха болоно.

СССР-эй барилдаанай Федерациин шиидхэбэриин ёһоор, манайшье республикын бүхэшүүл хабаадалсаха болонхой. Эдэнэрнай хэд бэ гэхэдэ, СССР-эй спортын мастернууд Геннадий Манжуев Илья Гармаев хоёр болоно. Мүрысөөн Махачкала хотодо үнгэргэгдэхөөр хараалагдана.

В. БАДМАЕВ

ТОБШОХОНООР...

☆ ОНГОСО. Академическэ һэлюурдэлгээр Европын түрүү һуури эзэлхын түлөө Москвада үнгэргэгдэһэн нааданда 29 оронуудай суглуулагдамал командануул хабаадаһан байгаа. Эндэ Совет ороной спортсменүүд түгэсхэлэй нааданда бултаниие ахижа, Европын чемпионуудай нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Эндэ Ленинградай Владимир Ешинов, Николай Иванов, Каунасай Витаутас Буткус эрхим дүн харуулһан байна.

☆ МОТОЦИКЛ. Дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө Польшын Катовице хотодо үнгэргэгдэһэн урилдаанда Ровно хотын Хлыновский табадахи һуури эзэлбэ.

Мүн СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ Москвагай Анатолий Козлов, Литвагай Эдвардас Ромонас, Латвиин Андрис Озолс, Украиныя Анатолий Колпаков, Валерий Мамыкин гэгшэд шадамар бэрхээр мүрысэжэ, оронойнгоо чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө. Командануул хоорондын дүн гаргахада, Украинын ССР-эй суглуулагдамал команда, эрхимлээ. Спортын бүлгэмүүд сооһоо Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй команда түрүү һуури эзэлээ.

☆ ВОЛЕЙБОЛ. Олимпиин XX наадаһай чемпион — Японой эрэшүүлэй суглуулагдамал командын гэшүүдые Москвагай ажалшад хүндэмүүшэ ёһоор уттаа. Эдэнэр Москвагай волейболистнуудтай нүхэр ёһоной хэдэн уулзалга үнгэргэһэн байна. Тиихэдээ СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй суглуулагдамал командада, студентнүүдэй командада шүүгдэһэн, СССР-эй залуушуулай командые шүүһэн байна.

ВЕЛОСИПЕД. 55,125 километрэй зайда велосипедээр дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Испанида үнгэргэгдэбэ. Эндэ Совет ороной спортсменка Валентина Ребровская бронзо медальда хүртэбэ. Мүн эрэшүүлэй дунда 1.000 метрэй зайда үнгэргэгдэһэн урилдаанда Омскын Эдуард Раппи, Одессэй Анатолий Яблуновский гэгшэд мүнгэн, богони зайда урилдаһан Москвагай Галина Ермолаева бронзо медальнуудта хүртэбэ. Мүрысөөнэй хоёрдохи үдэр совет ороной суглуулагдамал командын гэшүүн Тамара Гаркушина гурбан километрэй зайда эрхимлэжэ, алтан медаляар шагнагдаһан байна.

☆ ФУТБОЛ. СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн ээлжээтэ нааданда Ереванай «Арарат» 4:0 гэһэн тоотойгоор Алма-Атын «Кайрат» командые шүүхэдээ, дүн хамта 26 очкотой болоо. дахинаа мүрысөөнэй таблицада түрүү һуури эзэлбэ. Мүнөөдөө хоёрдохи һуурида гараһан Киевэй «Динамо» 25 очкотой. Бусад командануул: Минскын «Динамо» — Ворошиловградай «Заря» — 1:2, «Днепр» — Ростов-на-Дону хотын СКА — 2:0, «Карпаты» — «Шахтёр» 0:1, Москвагай «Динамо» — ЦСКА — 1:1, (5:4) гэһэн тоотойгоор наадаба.

☆ ХОККЕЙ. СССР-эй кубогта хүртэхын түлөө үнгэргэгдэһэн хахад финальна уулзалгада Челябинскын «Трактор» Москвагай «Спартак» командые 9:4 гэһэн тоотойгоор шүүжэ, түгэсхэлэй нааданда хабаадалсаха болобо.

Нүгөөдэ — хахад финалда наадаһан ЦСКА ба «Крылья Советов» командануудай уулзалга 4:4 гэһэн тоотойгоор дүүрэжэ, эдэнэртэ нэмэлтэ саг үгтэһэн байгаа. Эндэ ЦСКА-гай Петров нэгэ шайба оруулжа, шүүһэн байна. ЦСКА Челябинскын «Трактор» командатай наадаха болоо. Наадан сентябриин 6-да үнгэргэгдэхэ юм.

☆ ШАТАР. СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн түгэсхэлэй нааданда хабаадалсаха спортсменүүд шалгарба. Наадан хоёр бүлэгтэ үнгэргэгдэхэ юм. Дээдэ классай шатаршадай нааданда байгша ондо дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн нааданда хабаадалсаһан Б. Спасский, Т. Петросян, А. Карпов, В. Корчной, М. Тайманов, М. Таль, Г. Кузьмин, В. Тукмаков, Л. Полугаевский, Е. Геллер, В. Смыслов, П. Керес, В. Савон, Б. Бронштейн гэгшэд түгэсхэлэй нааданда хабаадалсаха гэжэ урда тээнь мэдээсэгдээ һэн. Бусадынь СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн хахад финалай нааданда шүүжэ гараһан дүрбэн шатаршад хабаадалсаха эрхэ олохо байһан юм. Эндэ Свердловскын мастер Е. Свешников, Курганай Н. Рашковский, Ереванай К. Григорьян, Свердловскын О. Аверкин гэгшэд эрхимлээ.

Хоёрдохи бүлэгтэ хахад финальна нааданда 2-һоо 5-дахи һуури хүрэтэр эзэлһэн шатаршад наадаха юм.

Наадан Москва, Тбилиси хотонуудта байгша оной октябрь һарада эхилхэ.

(ТАСС).

РЕСПУБЛИКЫН ЭКРАНУУДТА

Байгша оной сентябрь һарада республикын ажалшадта харуулагдахаар уран һайханай шэнэ фильмүүд абтажа, хото городууд, хүдөө нютагуудай кинотеатр, клуб, соёлой ордонуудта табигдахаар эльгээгдэбэ. Тэдэнэй дунда «Мосфильмын» киностудида зохёогдожо гараһан «**Командир счастливой «Щуки»**» гэһэн уран һайханай үнгэтэ фильм бии. Тус фильм дотор Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу Ехэ дайнай жэлнүүдтэ хойто фронт дээрэ дайлалдаһан, уһан доогуур ябадаг онгосын экипажай эрэлхэг зориг харуулһан тухай һонирхолтой кадрнууд бии. Онгосын командир Алексей Строговой ролиие «Тени исчезают в полдень» гэһэн телевизионно фильмдэ наадаһан, «Современник» гэжэ Москвагай театрай артист Петр Вельяминов, комиссарай ролиие кино харагшадта мэдээжэ болоһон артист Донатас Банионис гэгшэд гүйсэдхэнэ. Бусад рольнуудтань Елена Добронравова, Владимир Иванов, Михаил Волков, Владимир Кашпур, Светлана Суховей, Станислав Бородкин болон бусад артистнууд наадана.

Нүгөөдэнь — «**По собственному желанию**» гэһэн «Мосфильмын» киностудяар гаргагдаһан фильм болоно. Фильм дотор совет ороной залуушуулай өөрынгөө шэлэн олоһон мэргэжэлдэ энэрхы сэдьхэлтэйгээр хандажа, хаанашье ябахадаа ажалай үльгэр жэшээ харуулдаг тухай, тэдэнэй инаг дуран тухай хэлэгдэнэ. Тус фильмын сценари Г. Бокарев бэшэжэ, Э. Гаврилов кино буулгаһан байна. Фильмын рольнуудта МХАТ-ын актер Евгений Кондинов, Ирина Печерникова, Борис Чирков, Александр Кавалеров, Анатолий Веденкин, Александр Вдовин, Сергей Филиппов, Зоя Федорова болон бусад наадана.

«**Дверь без замка**». Иимэ гаршагтай уран һайханай фильм «Мосфильмын» киностудида зохёогдожо гараба. Фильм дотор холын аяншалгада гарадаг пароходой залуу капиган Петр тэрэнэй хани нүхэр болоһон Даша хоёрой хуби заяан тухай хэлэгдэнэ. РСФСР-эй арадай артистка Жанна Прохоренко, Ленинградай хүгжэм, кинематографи болон театрай институт дүүргэһэн Юрий Каморный, Игорь Лозицкий болон бусад наадана. Сценариинь А. Борщаговский бэшэжэ, фильмын режиссер А. Бергункер гэгшэд энэ фильмые экранда гаргаба.

Ленинградай киностудида буулгагдаһан нүгөөдэ фильм — «**Гроссмейстер**» гэһэн шэнэ фильм болоно. Фильмын герой — Сергей Хлебников шатарайр наадаха ехэ дуратай хүн байба. Тиихэдээ һүни, үдэршье гэжэ мэдэхэгүй, шатарай нааданда һаналаа табижа ябаһаар ханилдаг Лена басагантаяа эбээ таһарна. Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ Ленинградай театрай залуу актриса Лариса Малеванная Ленын ролиие зохид һайнаар гүйсэдхэжэ шадаа. Бусад рольнуудтань Людмила Касаткина, Михаил Козаков, Ефим Копелян, Эммануил Виторган, Николай Волков гэгшэд наадана.

Мүн энэ һарада Майн Ридэй романай удхаар «Ленфильмын» зохёожо гаргаһан «**Всадник без головы**» гэһэн үргэн экрантай уран һайханай фильм харуулагдажа үргэлжэлһөөр. Куба, Азербайджан, Крымдэ буулгагдаһан тус фильмын рольнуудые Людмила Савельева, Олег Видов, Эсминда Нуньенс, Иван Петров, Аарне Юкскюла, Алехандро Луго болон бусад актернууд гүйсэдхэнэ.

«**Пятнадцатая весна**» гэһэн уран һайханай фильм үхибүүдтэ зорюулагданхай. Максим Горькиин нэрэмжэтэ хүүгэдэй центральна студи... хёогдожо гараһан тус ... һаяар республикын ... дээрэ харуулагдаха ... наһатайшуулда зорюула... нүгөөдэ фильмнь—«С... ный адрес» гэһэн кино... мүн лэ энэ һарада хар... дахань. Фильм дотор ... хи классай һурагшын ... муу харгыда ороһон түү... руулагдана. Алексан... женкын нэрэмжэтэ кино... да зохёогдожо гараһан ... мын рольнуудые Петр... бов, Всеволод Сафонов, ... Шкурин. Валерий П... тов, Константин Сте... Елена Аминова болон ... гүйсэдхэһэн байна.

Тэрэшэлэн «**В этом ... расном и яростном ...**» «**Когда уходит вода**», «... **кум**», «**Наше кровное ...**» «**Хвойное городище**», «... **морсний заповедник**», ... **дом — земля**» гэһэн ... кально-документальна, ... но-популярна фильмүү... һарада харуулагдажа ... һаяар «Мосфильмын» ... ностудида зохёогдожо ... «**Дача**» гэһэн үнгэтэ ... меди республикымнай ... театрнуудта харуул... эхилхэнь. Фильмын роль... та оронойнмай мэдээжэ ... тистнууд Лидия Сми... Людмила Шагалова, ... Лучко, Людмила Гурченко, ... за Макагонова, Алексан... кач, Николай Парфенов, ... толий Папанов, Евгений ... стигнеев, Олег Табаков, ... димир Басов, Георгий ... болон бусад наадана.

Картиные Константин ... ков бэлдэжэ, экран дээр... гаһан байна.

ХАНОЙ

КОНДАО АРАЛҺАА БЭШЭГ

ТАСС

Политическэ гэмтэд гэжэ Сайгоной захиргаанай зүгһөө гэмнэгдэн, Кондао арал хуули бусаар абаашагдажа хаагдаһан 8.000 хүн Хиналта ба адаглалга хэхэ уласхоорондын комиссиин, хоёр талын сэрэгэй хамтын комиссида хабаадахын тула Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительстваар томилогдоһон сэрэгэй делегациин, патриодууд ба амгалан байдалай түлөө тэмсэлшэдые сүлөөрүүлхэ Урда Вьетнамай комитедэй, тэрэшэлэн политическэ партинуудай, ниитын ба шажанай эмхинүүдэй, Уласхоорондын Улаан хэрээһэнэй нэрэ дээрэ бэшэг эльгээгээ.

АПО агентствын тарааһан тэрэ бэшэг дотор иигэжэ хэлэгдэнэ: Сайгоной засагаархид. Кондао аралай түрмын захиргаан политическэ гэмтэд гэгдэн хаагдагшадта хэрзэгы шэрүүнээр хандана, тэдэниие үгы хэхэ зорилгоор зэрлиг аашанuудые гаргана. Сохюулһан ба хашуулһанһаа уламжалан, апрелиин 29-һөө майн 6 хүрэтэрхи үе соо хаалтада байһан олон хүн үхөө, 500 гаран хүн хүндөөр шархатаа гэжэ тэмдэглэгдэнэ.

Политическэ гэмтэд гэгдэжэ хаагдагшадые мүрдэдэг хашадаг, аладаг, шэрүүнээр хандадаг байһан баримтануудые мүрдэхэ делегаци Кондао аралда эльгээхыень Хиналта ба адаглалга хэдэг уласхоорондын комиссиие тэдэ 8000 хүн уряална. Тэрэшэлэн политическэ гэмтэд гэгдэжэ тушаагдаад, Кондао арал дээрэ хуули бусаар тамалагдажа байһан хүнүүдые сүлөөлхын түлөө тэмсэхыень тэрэ бэшэг мүн лэ уряална.

ХАНОЙ

Урда Вьетнамай сүлөөлэгдэһэн районуудта

ТАСС

Нютагуудтахи арадай-революционно комитедүүд сүлөөлэгдэһэн районой хүн зондо медицинскэ туһаламжа бүри һайнаар үзүүлхэ асуудалда ехэ анхарал хандуулна. Урда Вьетнамай түбэй районуудта үнгэрһэн 7 һарын турша соо 1.000 гаран медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдые: фельдшернүүд, фармацевтнүүд, акушеркэнүүд ба медсестрануудые бэлдээ. Таряашадай бүлгэмүүдтэ эмшэлгэ эмхидхэхэ. элдэб үбшэнүүдһээ һэргылүүлхэ медицинскэ 30 комитет анха түрүүшынхеэ тогтоогдобо.

Урда Вьетнамай түбэй нютагуудтахи сүлөөлэгдэһэн районуудай 40 мянга гаран таряашад медицинскэ шалгалтын дүүрэн курса гараа.

Гансахан Митхо провинци дотор элдэб үбшэнүүдһээ һэргылхэ тарилга 120 мянган хүндэ хэгдэһэн байна.

Куангчи провинциин сүлөөлэгдэһэн районуудтахи хүдөөгэй бүлгэм бүхэндэ өөрын поликлиникэнүүдтэй, амбулаторинуудтай медицинскэ эмхинүүд бии болонхой. Уезднэ городуудта медицинын нарин хэрэгсэлнүүдээр хангагдаһан ехэ больницанууд нээгдээ. Советскэ Союзай ба бусад аха дүү социалис оронуудай дээдэ һургуулинуудые дүүргэжэ, энэ жэлдэ дипломуудые абаһан 500 шахуу вьетнам врачнууд нютагайнгаа зондо медицинскэ туһаламжа үзүүлхын тула Куангчи провинцида ерэбэ.

КУАЛА-ЛУМПУР

Гүрэнэй хиналта тогтообо

ТАСС

Малайзиин правительство барайгар үйлэдбэрилгэ, хубаалгада гүрэнэй хиналта тогтообо. Шэнэ гуримуудай ёһоор, поли дээрэхи бүхы ургаса барайгарай талаар национальна департаментаар дамжан, илгаан шанаржуулдаг предприятинуудта ороход болоно. Тэрээнһээ гадна, премьер-министр А. Разакын захиралтын үндэһөөр болоходоо, департаментһаа зүбшөөл абаагүй энгэй хүнүүд табан килограммһаа дээшэ сэбэрлэгдээгүй барайгар эдидоо тээшэнь абаашаха эрхэгүй байна.

Барайгарые ниишэ тиишэнь нюусаар зөөдэг ябадалтай тэмсэхын тула иимэ онсо хэмжээнүүд хараалагдаа.

НЬЮ-ЙОРК

„Скайлэбэй" ниидэлгэ

ТАСС

«Скайлэб» гэдэг замбуулинай американ станциин космонавтнууд медицинскэ туршалгануудые хэжэ, Нарые адаглажа, байгаалиин нөөсэ баялигуудые шэнжэлжэ, дэлхэйн зарим районуудай фото-телевизионно зурагуудые буулгажа үргэлжэлһөөр.

Космонавт А. Бин «Скайлэб» станциин хоёрдохи экипажай 40-дэхи хоногтоо ниидэжэ ябаха үедэнь, замбуулинда удаан ниидэлгын талаар дэлхэйн рекорд туйлаба. Түрүүшын экипажай командир Ч. Конрад гэгшэ энэнэй урда тээ рекорд туйлаһан байгаа. Бин «Скайлэбэй» хоёрдохи экипажай командир боложо ниидэхынгээ урда тээ «Аполлон-12» гэдэг онгосодо һуужа, 10 сүүдхэ 4 час 36 минутын турша соо ниидэһэн юм.

УЛААН-БААТАР

МОНГОЛОЙ ФИЗКУЛЬТУРНИГУУДАЙ УДЭР

ТАСС

Арадай засагта Монгол орондо Физкультурнигуудай үдэр 20-дохёо тэмдэглэгдэжэ байна.

Республикын физкультурын ба спортын холбоон мүнөө зуу мянга гаран хүнүүдые нэгэдхэнэ. Орон дотор спортын гурба мянга гаран секци хүдэлмэрилнэ, гуша гаран янзын һорёон эрхилэгдэнэ.

Арадай засагай жэлнүүдтэ Монгол орон дотор национальна түхэлэй спортын хажуугаар хүнгэн ба хүндэ атлетикэ, гимнастика, мотовелоспорт, футбол, шатар гэхэ мэтэ дэлгэрээ. Монголой барилдаашад бүхы дэлхэй дээрэ мэдээжэ болонхой. Эдэ бүгэдэн тухай Монголой физкультурын ба спортын холбооной Центральна Соведэй түрүүлэгшэ Ш. Магван пресс-конференци дээрэ хөөрэбэ.

Нэгэдэхи разрядтай 21 мянган хүн, спортын 500 гаран мастернууд орон дотор бии. Эрхим 30 спортсмен ба тэдэнэй һургагшад МНР-эй габьяата тренернүүд, мастернуудай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

185 мянган хүн ГТО-гой комплексын нормонуудые тушаагаад байна. 400 мянга үлүүтэй хүнүүд үйлэдбэриин ба бэеын элүүрые һайжаруулха гимнастика эрхилнэ.

Спортын талаар МНР-эй уласхоорондын харилсаан жэл бүри улам үргэдэнэ.

ВАШИНГТОН

М. Мэнсфилдын мэдүүлгэ

ТАСС

Холбоото Штадуудай экономикын байдал Америкын олониитын дунда «ехээр тээлмэрдэлгын мэдэрэл» үүсхэнэ, — гэжэ сенадтахи демократическа олонхиин хүтэлбэрилэгшэ М. Мэнсфилд мэдүүлбэ. Мүнгэнэй үнын ехээр унадага правительствын экономическа политикада этигэлгые бэхижүүлхэ хэрэгтэ яашье туһалжа шадахагүй байна. Үнэ сэн түшаа шанга хиналта тогтоохыень М. Мэнсфилд США-гай правительствые уряалба.

ДЕЛИ

Хүдөө ажахын асуудалнуудые зүбшэлбэ

ТАСС

Хүдөө ажахын асуудалнуудые зүбшэлхэ конференци эндэ болоод тараба. Мүнөө жэлэй ургаса суглуулха, худалдан абаха, зөөхэ, хадагалха ба хүн зоной дунда хубаалха асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ. Мүнөөнэй муссонно хура бороогой хаһа саг соогоо ороһон дээрэһээнь, Индиин хэдэ хэдэн штадуудта һайн ургаса абтахаар янзатай гэжэ конференци дээрэ тэмдэглэгдэбэ.

Гүрэнэй министр А. Шинде Индиин Хүдөө ажахын министерствэдэ болоһон конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, таряашадые агротехникэдэ һургаха шухала, тиигэбэл саашадаа бүри ехэ ургаса абтаха арга олгохо юм гэжэ тэмдэглэбэ. Үтэгжүүлгэ үйлэдбэрилхэ заводуудые барихын тула угаа ехэ мүнгэн табигдаһан байна. Т... ряашад һаядаа үтэгжүүл... абажа эхилхэ гэжэ министр мэдээсэбэ.

САНТЬЯГО

АРАДАЙ НЭГЭДЭЛЭЙ ПРАВИТЕЛЬСТВЫЕ ХАМГААЛНА

ТАСС

Вторнигой үдэр Чилиин ниислэлдэ болоһон ехэ демонстрацида хэдэн зуутаад мянган ажалшад хабаадаа. Президент Сальвадор Альенде түрүүтэй арадай нэгэдэлэй правительствын засаг түрые абаһаар гурбан жэлэй ойе эндэ тэмдэглэгдээ. Текстильщигүүд, металлургнууд, врачнууд ба багшанар, студентнүүд болон һургуулиинхид, оршон тойронхи кооперативуудай ба аграрна реформын түбүүдэй таряашад правительствынгаа ... ябуулгые бүрин дэмжэжэ байһанаа элирхэйлэн мэдүүлбэ. Демонстраци гурбан ... хахадһаа үлүү саг соо ... гэлжэлөө.

Чилиин ажалшадай ... дэмэл профцентрэй түрүүлэгшэ Луис Фигерс журналистнуудтай хөөрэлдэхэдөө, правительствадаа этигэдэг, тэрэниие хамгаалхаар шиидхэй байһанаа элирхэйлхын тула хүдэлмэришэд үйлсэ... жагсан гараа гэжэ тусхайлан тэмдэглэбэ.

БОНН

Хархисуудай уряа

ТАСС

Баруун Германиин правительствада ороогүй ХДС-ХСС гэдэг партинуудай удамаршад Европо түбидэхи шахардуу байдал һулааруулха, эб найрамдал бэхижүүлхэ эрмэлзэлэй дэлгэржэ байһые хараада абаха хүсэлгүй байһаар. ХДС-эй сэрэгэй эксперт, бундестагай депутат К. Дамм шпрингеровскэ «Ди вельт» газетэдэ бэшэхэдээ, «айлгаха үүргэтэй» авиационно шэнэ янзын техникээр ФРГ-гэй агаарай сэрэгэй хүсэнүүдые зэбсэглэхые уряална. Тиихэ зуураа «Совет ороной зүгһөө аюул тохёолдожо» байна гэжэ шүүгээр мэдүүлбэ.

Бавариин ландтагай ХСС-эй фракциин түрүүлэгшэ А. Зейдель һаяшаг ... хэлэхэдээ, бундесверэй ... баадалгатайгаар «Европын ядерна хүсэ» бии болгохые уряалаа.

САНТЬЯГО

С. Альендиин мэдүүлгэ

ТАСС

Чилиин арадай правительство ороной түүхэдэ урдань үзэгдөөгүй ехэ социально-экономическа шэнэдхэлгэнүүдэй программа бэелүүлжэ байна,—гэжэ Чилиин президент Сальвадор Альенде, арадай нэгэдэлэй правительствын засаг түрые абахаар гурбан жэлэй ойтой дашарамдуулан, радиогоор ба телевиденеэр үгэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ.

Мүнөө шэнэ президентые һунгаһаар гурбан жэлэй үнгэрөөд байхада, республикын ажалшад ушар ёһоёо яһала мэдэхэ. бага бэшэ дүй дү... шэлтэй болоо, урагшаа ... шахые хэзээ хэзээнэйхи... ехээр эрмэлзэнэ—гэжэ президент онсолон дурдаа. Орон доторхи экономическа бай... лай саашадаа һайжарха ар... боломжын бии байһые ... дэглээд, һэримжэтэй байх... ень, Чилидэ эсэргүү, ... хи арад зоной ерээдүйн ... рэгүүдтэ эсэргүү хорото ... сэлгэ бэлдэжэ байһан ... хис этэгээдүүдэй харата ... сэбүүдые таһалдуулхые ажалшадые уряалба.

ДЕЛИ

ИНДИДЭ ЕХЭ ҮЕР БОЛОБО

ТАСС

Индиин хойто штадуудта болоһон ехэ үер мүнөө онгдоо нютагуудта үзэгдэжэ захалаа. Мадхья-Прадеш, Гуджарат, Баруун Бенгали, Раджастхан гэхэ мэтэ штадууд үертэ дайрагдаа. Эдэ штадуудай зарим районууд барандаа шахуу уһанда аб... таад, тарилгануудта ехэ гарза хохидол ушаруулаа. гэр байранууд һандаргагдаа, 100 шахуу хүн хо... роо.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда «Проект ба барилга» — түрүү бэшэг. «Хонишодой ехэ харюусалгатай ажал» — Ж. Громовой статья. «Шиидхэхы жэлдэ — эршэтэ ажал» — суглуулбари. Орон доторой һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда Ж. Громовой статьягай түгэсхэл. «Нютагай Соведүүдтэ» — суглуулбари. Уншагшадай бэшэгүүдһээ.

Гурбадахи хуудаһанда Ази, Африкын уран зохёолшодой V конференци. Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаһанда Нютаг нютагай болон орон доторой һонин.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита» харуулна:

17.20 — «Семнадцать мгновений весны» — телевизионно уран һайханай фильм (3-дахи сери). 18.30 **Үнгэтэ телевидени.** Хоккейгээр СССР-эй кубогай түлөө мүрысөөн. Финал. 3-дахи үе (суранзан бэшэлгэ). 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

Улаан-Үдэ харуулна:

19.30 — Телепанорама. 19.50 — «Элүүр энхэ байдал» — телевизионно журнал. 20.20 — «Талын галнууд» — телевизионно журнал (буряад хэлэн дээр). 21.00 — Г. Арбузовай «Годы странствий» — телевизионно зүжэг (2-дохи хэһэг). 22.10 — Хүдөөгэй ажалшадта зорюулагдаһан дамжуулга. 22.30 — Эстрадна концерт.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

□ «БУРЯАД ҮНЭН» □ 1973 оной сентябриин 7. □ 4-дэхи хуудаһан □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР □ Н-00553. Заказ №